226
E 67

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

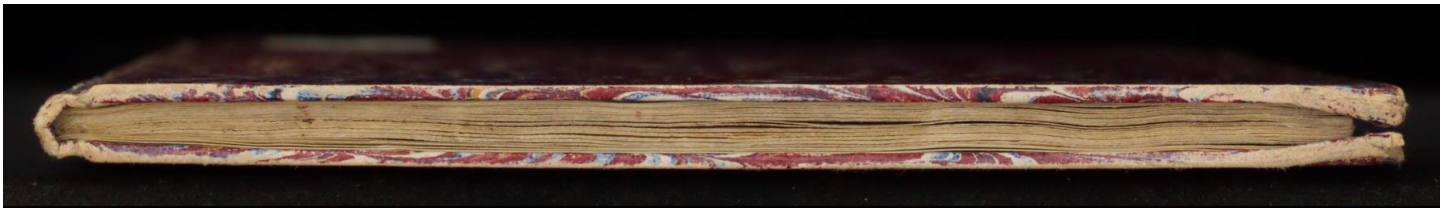

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

~~W.K. I: 159.~~
226 E 67
N.K. 331

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Epiſtole beatiſſimi Pauli apoſtoli ad Corinthios

¶ Joannis peringij Buriccenſis ad ſtudioſuz adoleſcentem carmen Aſclepiadeum

Omnes deſipiunt: ſacra prophanulis
Qui poſtferre ſolent: et penitus pijs
(Eſt quod deterius) poſtpoſitis colūt
Secli litterulas pectore feruido

Illud quiſquis agit: vanus harenulas
Uentos atq3 colit: curuaq3 littora
Incuruo ſtolidus vomere diſſecat
Et purgat lateres αιθιοπασ quoq3

Mundi nam σοφιαν conditor omnium
Stultam reddidit: vt Paulus apoſtolus
Scriptis prodidit: et ni ſapientia
Diuina adfuerit: ſtulticia eſt mera

Quo venere Solon: Pittacus et Thales:
Inſigniſq3 Plato: Pythagoras quoq3:
Clarus Uirgilius: clarus et Ennius:
Quo doctus Cicero: quo duo Plinij

Hinc quicunq3 bonis deditus artibus
Es tyro: ſtudiū (ſi ſapias) tuum
Ad ſacrum referas eloquium velim
Hic cunctis operis eſto σκοποσ tuis

Cum primis moneo ſcripta Corinthijs
Attentus legito plena ſalubrium
Uerboꝝ: tibi quae ſcripſit Apoſtolus
Aeterna cupias ſi requie frui

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Ioſephi Horlenn̄ Segenenſis ad ſpiritualem catholice fidei fratrem Hendecaſyllabi

Paulus ſeruus IESU Adelphe chare
Ex raptore lupo creatus agnus
Hoc in codice nuntiat ſalutem
Fratri viuere cum deo volenti.
Qui plebem edocuit Corinthiorum
Paediam tribuit tibi ſalubrem:
Ut poſſis facili venire greſſu
Diuorum in numerum: fruiq; ſanctae
Claro lumine trinitatis: atq;
Langiae ſapido dei fluento.
Paruum cernis apoſtoli libellum
Quem claſſes habeant ſcholaſticorum
Sed verum vt teneas Adelphe chare
Tractas eximium volumen: artis
Sacrae vix bene cognitum magiſtris
Quod ſi volueris oppido libenter
An quires dubio procul fauorem
Ueri numinis: et chorum angelorum
At ſi iuſſa negaueris libelli
Obſeruare: tuam dabit Ceraſtis
Infernis animam creator orbis.
Quare Paulus apoſtolus tonantis
Terrarumq; Paroeciam per omnem
Notus: nuntiat omnibus ſalutem
Huic parere volentibus libello
Promittitq; dei beata regna

Eiuſdē ad diuum Paulū Apoſtolū Monaſterienſis eccleſie patronum primarium Sapphicon

Paule qui quondam fueras tyrannus:
Strennuus Chriſti quoq; perſecutor:
Supplici preſens opifer popello
Redde ſalutem
Principum parui facimus malorum
Beſa: Bombardas: Cuneos: et Arma
Protegit ſi nos tua dextra fortis
Enſe coruſco

ΤΕΛΟΣ

Joſephi Horlenniȳ Segenenſis Apologeticon in quoſdam ſacrarum literarum ignariſſimos oſores Ad nominatiſſimum liberaliuꝫ artiuꝫ Magiſtꝝ: ac ſcholaꝝ diui Pauli ī opulentiſſiā weſtphalię metropoli moderatoreꝫ celebertimum Timannum Camenerum Guernenſem

¶ Incipit

CUm ſit ſcholaſticae reipublicae moderatoris Timanne eruditiſſime: in id omnē induſtriā et ſtudium collocare: vt rem omnium perneceſſariā ſtudioſa indole diſcipulis anteponere enixim curet. mirari ſatis non valeo: qua ethnicoꝝ quorundā authorculoꝝ fiducia fatui quidam literatores: et ij quidem ignauiſſimi: ſacrae lectioni nō ſecus ac conclamatę ſcholis triuialibus auſint interdicere: Pauliq̄ꝫ Jheſu Chriſti delicias vt fucum ab eruditoꝝ apiarijs conentur eliminare Quibus et ſi viriculaꝝ meaꝝ ſim cōſcius: in Pauli tamen apoſtoli penitiſſimi ſacraꝝ ſcripturaꝝ armarij defenſioneꝫ reſpondere in huius libri veſtibulo cogor vel inuitus: vt quātuꝫ a veritatis tramite aberrent noſtri illi oſores luculento ſignificem teſtimonio Cum enī vir integerrime epiſtolaꝝ Pauli exclarandaꝝ eſſet nob̄ per te cōmiſſa puīncia: exerti is illi geniuinis clamare occeperunt Aſellos ad lyrā veniſſe: ſueſq̄ꝫ margaritas pcioſiſſimas ꝛperiſſe Horū aūt nugiuendoꝝ atq̄ꝫ blateronū infantiſſimoꝝ emortuales nenias vbi audijſſem: et nobis eſt (aiebam) Herculis claua qua repercutiamus Sed cum ſit homo non ad maledicendum: ſed potius ad benedicēdum natus: hortamentuꝫ tamen et incitabulū nobis fuit: illis preſertim obuiare: quib⁹ ſtudioſoꝝ adoleſcentuloꝝ cōmoda ſunt quaſi claui in oculis ꝛ in laterib⁹ lanceę Edacis eos inuidię canterio cum primis eſſe notatos quis dubitat: qui non aliter q̄ꝫ Pirami et Thyſbes conſuetudinē paries: ſacraꝝ literaꝝ exclaratōem impedire conāntur Aſellos nos vocāt Cur Aſellos: q̄ꝫ plus ſatis oculati: in alioꝝ vitijs tam cernūt acutū: q̄ꝫ aut aquila: aut ſerpēs epidaurius: At in proprijs vicijs q̄ꝫ lippiūt: et q̄ꝫ non vident maticam in tergo pendētem Aſellos eſſe illos neſcit nemo: quos vſq̄ꝫ adeo ignorantię culeus premit: vt ad Pauli opus enarrādum ſurgere valeāt nunq̄ꝫ

A ij

qui in tanta etiam ſupinitate porrectis (vt dicunt) pedib⁹ obdormi-
unt: vt ſordidi grāmatiſtae ac ignorātiſſimi ꝑgrecatores ad vitae ter
minū ꝑmaneāt Malo ego ignariſſim⁹ ad apoſtoli Pauli lyrā ſedere
aſellus: ac ſub eius belliſſimo patrocinio ſanctum incipere ꝓpoſituʒ:
q̄ꝫ fatua dicacitate (vt zoili noſtri faciūt) Chriſti nouos milites a ſa-
lutifero tyrocinio reuocare Sed nihil eſt facili⁹ homini peſſimo q̄ꝫ
inuehi Ego me hercle muricidas illos pili nō facio: quib⁹ placere ne
mo poteſt etiā qui habuerit ſoccis ſuppactū de auro ſolū Semidoc-
torum illoruʒ nebulonū virulenta iacula nuce caſſa nō emā: maxime
cum ſint ij quos liuoris tinea comeſt: quos rubigo ſubrodit inuidię:
q̄ gloriā alterius ſuā poenā: foelicitatem alteri⁹ ſuā carnificinā faci-
ūt: qui ꝑfectu cōtabeſcunt alieno: quos egreſcēs proſperis maleuolē
tia ceu tortor inteſtin⁹ iugiter excruciat Nos Timanne amatiſſime
zoiloꝝ: Meuiorū alioꝝ qꝫ nihili hominū rochos et decachinnatōes
facile tolerabimus: ſi meminerim⁹ noſtꝝ Hieronymuʒ (quem detec
to capite honoris grā ſemper nomino) et ſuos habuiſſe Iouinianos
Uigilātios et Heluidios deſaeuiāt licet inſane inſpumātes illi inui
di: ego deū opti. Maxi. (quo nemo eoꝝ corda nouit intimi⁹) ſedulo
rogabo: vt cogniti erroris hoīes q̄ꝫuis inuerecūdos tādem ſubpude-
at: ⁊ vt ꝑter morā cote liuoris acuminatas linguas obtūdere minime
dedignent Profluenti⁹ aūt et latius cōtra emūcti ſcriptoris officiū ex
orbitaui: vt obiter cauere iſtos vitiligatores: ſignificareq̄ꝫ noſtra hec
nō minimum nihil eſſe: quin ſaltē ſubſit aliquid ꝓbi ⁊ integelli Sed
ad te repedo preceptor famatiſſime Quis nō vel ineptiſſim⁹ in ſacra
ſcriptura intueat exquiſitā doctrinā: ſingulareq̄ꝫ induſtriā: cui⁹ tan
ta ē vis: tāta dignitas: vt MARIE filiū ſemper bn̄dictū: non tā
habeat patronū q̄ꝫ auctoreʒ Quicūqꝫ ergo diuinā hanc lectōem non
ſolum contemnunt: ſed velut rem execrabilem manibus pedibuſqꝫ
amoliunt IESU ſe eē amicos negāt: ſeqꝫ ab oī diuine ſapie ꝯmer
tio ſeꝑatos oñdunt Uerā eſſe oſores nr̄i concedūt: ornatā poetaꝝ fu
catis eloquijs ſignificant: nefas eē rati ſi veriſſimę ꝟitatis ſn̄ie Tullia-
na elegātia nō circūferant Audiāt velim Aureliū Auguſtinū ſacra
rū lrāꝝ ꝑcul dubio ſperarchū ⁊ anſignanū ī ep̄la q̄dā ad Uoluſianū
ſic ſcribētem Meritis tuis reddens ſalutatōis obſequꝫ: Hortor vt
valeo vt literaꝝ vere certeqꝫ ſanctarum ſtudio te curā non pigeat im
pendere Syncera enim et ſolida res eſt: nec fucatis eloquijs ambit
ad animum:: nec vllo linguae tectorio inane aliquid ac pendulū cre
pitat Multū mouet: nō verboꝝ ſed reꝝ auidū: et multū terret factu
ra ſecurum Hec Aureli⁹ At queſo Quis vnq̄ꝫ Paulo ap̄lo ſcripſit
accuratius: penſiculatius: libratius: examinatius: aut amuſſatius:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

cuius nitorem: affabilitatem: elegantiam: dexteritatẽ: ingeniuꝫ prae
ſentiſſimũ exoſculoꝛ: amo: ſuſpicio Huius pientiſſimae ac ſanctiſſi
mę epiſtolę (quas bardocuculati quidã fraterculi ſub ficta diui Hie
ronymi tralatione male exarando quaſi ſtrumoſas reddiderant) niſi
Stapulenſis Fabri pręſentiſſimas manus adeptae eẽnt: in tm̃ deſ
cẽdiſſent opprobriũ: vt vel pueroꝝ iã digitis notarent̃ Suffragabi
tur etiã Paulo noſtro (vt ſpero) Eraſmus ille Roterodamꝰ: de quo
veriſſime id quod de Uarrone ſcriptuꝫ eſt dici poteſt vir doctiſſimꝰ
vndecunqꝫ Eraſmus: cuius etiam ingeniũ ad euigilandas lucubra
tões nec hodie ꝯniuet diues (vt cernis) ad ſcribẽdũ materia: ſꝫ ẽ ora
tio finienda Scio praeterea magiſter excellentiſſime fore multos: q̃
adducto ſupercilio: huic opellae detrahentes: mecum non ſecus qꝫ
vrſa interdũ cũ catello ſolet ludere incipiẽt: quos velim terreat diui
Hieronymi ad Ruſticum monachũ veriſſimũ axioma Nulli detra
has: nec in eo ſanctũ te putes: ſi cęteros laceres Accuſamus ſepe qđ
facimus ⁊ contra noſmetipſos diſerti in noſtra vicia inuehimur mu
ti de eloquentibus iudicãtes Sciant etiã elephantos illos enormes
porcina voce. grunnituqꝫ quandoqꝫ terreri: leoneſqꝫ generoſiſſimos
aĩaliũ. galloꝝ cantu et criſtata facie perturbari deſinat igit̃ cerebroſa
illa gens ſacraꝝ literaꝝ veriſſimos cultores mordere: iniuſtumqꝫ du
cat: ſine cauſa: ſine diſcrimine: clauſiſqꝫ (quod dicunt) oculis doctoꝝ
viroꝝ nomina adlatrare Is em̃ qui caeteros inſectari ⁊ mordere nõ
ceſſat: repungi aliquãdo ac vapulare vt diſcat par eſt Ad ſummam
aũt preceptoꝛ emerite: ſi noſtra hec tyrocinia et has primitiolas vnꝰ
tu mihi ſemper maximus probaueris: ita me in poſteꝝ confirmabis:
vt propediem multa alia ad te ſim miſſurus. quibꝰ hec qualiacunqꝫ
preludunt Dixi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

¶ Prologꝰ in epiſtolā primā ad Corinthios īcipit.

Epiſtola p̄ma ad Corinthios multas cauſas diuerſaſq; ꝯplectitur. Quarū partem relatione fratrū cognouit apoſtolꝰ. Partim ipſorū Corinthiorū ſunt lr̄is indicate. Nonnullas ꝟo pro officij ſui cura. aut ordinat aut emēdat: et varijs curatōibus medet diuerſa infirmitate lāguentibus. Nā apud eos primū curat diſſenſionis vitiū: quod multi pſeudo apoſtolorū intulerūt. vnitatē ſcindētes eccleſie: vt ꝓprij noīs facerent ſectatores. Quod his exprobat verbis apoſtolus. Hoc aūt dico qđ vnuſquiſq; vrm dicit. Ego quidē ſum pauli: ego aūt apollo: ego ꝟo cephe: ego aūt chriſti. Et ob hoc quidē horū ſe dicit facere noīm mentōem: vt multo magis erubeſcāt id ſe facere ſub falſorū apoſtolorū noībus: qđ etiā ſi ſub pauli et petri fieret nomine diſpliceret Secđa cauſa eius inducitur. qui paterne oblitꝰ reuerētiae. vxorem ſibi nō erubuit facere de nouerca. Quod facinus licet fornicationē appellauerit apl's: tñ ita condēnauit. vt in vltionē facti auctorem talis opis diabolo iudicauerit deputādū. impoſita iudiciorū et litiū tercia queſtiōe. Quarto loco matrimoniorū iura tractātur his. Quinto loco ꝟginitatis cōſiliū velut e vicino cōiungit. Sexto loco de eſcarū licentia diſputat. Septimo atq; octauo loco de attondēdo viris: et mulieribus velādo capite: ac ſacramentorū cōmunione precipit. Nono loco emulatio. que diuerſitate donorū ſpiritualium naſcebat. ſub exemplo membrorū et corpis caſtigat. Decimo reſurrectionis ſpes multis et argumentis et rōnibus approbat. Ultimo de colligendis ad neceſſitatē ſanctorū nomine charitatis cura. vel edificatio cultui imponit. Interſerunt his pauca: que aut (vt quibuſdā videtur) pendēt ex ſuperioribus: aut habent licet proprias. tamē paruulas actiones. ¶ Prologus explicit

¶ Argumentum incipit

Corinthij ſunt achaici: et hi ſimiliter ab apl'o audierunt verbum ꝟitatis: et ſubuerſi ſunt multifarie a falſis apoſtolis. Quidā a philoſophie ꝟboſa eloquētia. alij ſecta legis iudaice inductꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

ſunt. Nos reuocat apl's ad verã fidẽ et euãgelicã ſapiẽtiam. ſcribens eis ab epheſo per Timotheum diſcipulum ſuũ.

¶ Argumentum explicit

¶ Epiſtola pauli ad Corinthios prima incipit

¶ C. S. Laudat Corinthios apl's: ad concordiã hortatur illos qui dicunt ſe baptiſatos a diuerſis: et ꝙ deus ſtultam fecerit ſapientiam huius mundi

¶ Ca. i.

Paul⁹ vocat⁹ apl's Jeſu chriſti ꝑ voluntatem dei: ⁊ ſoſthenes frater eccleſie dei, que eſt corinthi: ſanctificatis in Chriſto Jeſu vocatis ſanctis, cum omnibus qui inuocant nomen dñi noſtri Jeſu Chriſti in omni loco ipoꝝ et noſtro. Gratia vobis et pax a deo prẽ noſtro ⁊ dño Jeſu Chriſto. Grãs ago deo meo ſemꝑ pro vobis in gracia dei que data ẽ vobis in Chriſto Jeſu: quia in õnibus diuites facti eſtis in illo in oĩ ỽbo et in omi ſciã: ſicut teſtimoniũ Chriſti cõfirmatũ eſt in vobis: ita vt nihil vobis deſit in vlla gr̃a expectãtib⁹ reuelatõem dñi noſtri Jeſu Chriſti: q̃ et cõfirmabit vos vſqȝ in finẽ ſine crimĩe: in die aduẽtus dñi noſtri Jeſu Chriſti. Fidelis de⁹ per quẽ vocati eſtis in ſocietatẽ filij eius Jeſu Chriſti dñi noſtri. Obſecro aũt vos frẽs per nomẽ dñi noſtri Jeſu Chriſti vt idipſum dicatis oẽs: et non ſint in vobis ſciſmata. Sitis aũt perfecti in eodeȝ ſenſu. et in eadeȝ ſciã. Significatũ eſt em̃ mihi de vobis frẽs mei ab his qui ſunt cloes: q2 contenciones ſunt inter vos. Hoc aũt dico. qd̃ vnuſq̃ſqȝ vr̃m dicit Ego quidẽ ſuȝ Pauli: ego aũt apollo: ego ỽo ceph e: ego aũt Chriſti. Diuiſus eſt Chriſtus? Nũqd Paulus crucifixus eſt ꝑ vobis: aut in noĩe Pauli baptiſati eſtis? Gratias ago deo meo. ꝙ neminẽ vr̃m baptiſaui. niſi Criſpũ ⁊ Caiũ. ne q̇s dicat. ꝙ in nomĩe meo baptiſati ſitis. Baptiſaui aũt et ſtephane domũ: cetez neſcio. ſi quẽ aliũ vr̃m baptiſauerim. Nõ em̃ miſit me Chriſtus baptiſare. ſed euãgeliſare: non in ſapiã ỽbi: vt nõ euacuet crux Chriſti. Verbũ em̃ crucis ꝑeuntibus quidẽ ſtulticia eſt: his aũt qui ſalui fiunt: id eſt nobis dei virtus eſt. Scriptũ eſt em̃: Perdã ſapiam ſa

A iiij

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

pientium:et prudentiā prudentium reprobabo. Ubi ſapiēs.vbi ſcri-
ba.vbi inquiſitor hui⁹ ſeculi: Nōne ſtultā fecit de⁹ ſapiētiam hui⁹
mundi: Nā qꝛ in dei ſapia nō cognouit mūdus per ſapiētiā deum:
placuit deo per ſtulticiā predicationis ſaluos facere credētes. Qm̄ ꝛ
Judei ſigna petūt:et Greci ſapiaꝫ querūt: Nos aūt pdicam⁹ Chriſ
tū crucifixum:iudeis quidē ſcādalū:gētibus aūt ſtulticiā:ipſis autē
vocatis Judeis atqꝫ Grecis Chriſtū dei ɣtutē et dei ſapiam. Quia
quod ſtultū ē dei.ſapiēti⁹ eſt hoibus:et qd̄ infirmū eſt dei.fortius eſt
hoibus. Uidete em̄ vocatōem veſtrā frēs:quia nō multi ſapiētes ſꝫ
carnē:nō multi potētes:non multi nobiles:ſed q̄ ſtulta ſunt mundi
elegit deus.vt ꝯfundat ſapiētes:et infirma mundi elegit de⁹.vt con
fundat fortia:et ignobilia mūdi et cōtemptibilia elegit de⁹.et ea que
non ſunt.vt ea q̄ ſunt deſtrueret:vt non glorietꝰ omis caro in cōſpec
tu eius. Ex ipo aūt vos eſtis in Chriſto Jeſu:qui factus eſt nobis ſa
piētia a deo et iuſticia et ſanctificatio et redēptio:vt quēadmodum
ſcriptum eſt: Qui gloriatur in dn̄o glorietur

¶C.S. Oſtendit apoſtolus ſe apud Corinthios nō vſuꝫ fuiſſe ex
cellentia ſecularis ſermonis qua vtēduꝫ eſt inter pfectos.q̄ poſſunt
ea capere:vt ſunt homies ſpirituales. ¶Ca.ii.

ET ego cuꝫ veniſſeꝫ ad vos frēs:veni nō in ſublimitate ſermo
nis aut ſapię ānuncians vobis teſtimoniū Chriſti. Non enim
iudicaui me ſcire aliqd inter vos.niſi Jeſuꝫ Chriſtū.et hūc crucifixū
Et ego in infirmitate et timore ꝛ tremore multo fui apd̄ vos:ꝛ ſmo
meus ꝛ predicatio mea nō in pſuaſibilib⁹ hūanę ſapię verbis:ſed in
oſtenſiōe ſpūs et virtutis:vt fides veſtra nō ſit in ſapia hoim.ſed in
ɣtute dei. Sapiam aūt loquimur int perfectos. Sapiam ɣo nō hu
ius ſeculi neqꝫ principū hui⁹ ſeculi.qui deſtruūtur.ſed loqmur dei ſa
pientiā in myſterio quę abſcōdita eſt:quā predeſtinauit de⁹ ante ſe
cula in gloriā noſtrā:quā nemo principū hui⁹ ſeculi cognouit. Si
em̄ cognouiſſent:nunq̄ dn̄m gloriae crucifixiſſent. Scriptū ē:qꝺ o-
culus non vidit.nec auris audiuit.nec in cor hoīs aſcēdit:q̄ prepara

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

uit de⁹ his q̃ diligunt illũ. Nobis aũt reuelauit de⁹ per ſpiritũ ſuum.
Spũs em̃ om̃ia ſcrutat᷑: etiã profunda dei. Quis em̃ ſcit hoim que
ſunt hoïs: niſi ſpũs hoïs q̃ in ipſo ẽ. Ita et quae dei ſunt nemo cog
nouit niſi ſpũs dei. Nos aũt non ſpm̃ huius mũdi accepim⁹: ſed ſpi
ritum q̃ ex deo eſt: vt ſciam⁹ quae a deo donata ſunt nobis: quae ⁊ lo
quimur nõ in doctis humanae ſapie v̾bis: ſed in doctrina ſpũs. ſpiri
tualib⁹ ſpiritualia cõparãtes. Aĩalis aũt hõ non percipit ea que ſunt
ſpiritus dei. Stulticia em̃ eſt illi. et nõ poteſt intelligere: q꞉ ſpiritua
liter examinat᷑. Spũalis aũt iudicat om̃ia: et ipſe a nemine iudicatur
ſicut ſcriptũ eſt: Quis em̃ cognouit ſenſuz dñi. aut q̃s inſtruxit euz?
Nos autem ſenſuz Chriſti habemus.

¶C.S. Remouet ap̄ls errorẽ Corinthioꝝ: eo q̄ aliquib⁹ miniſtris
eccl'ie nimis attribuebãt: et dicit de edificatõe ſup lignũ. foenũ et ſti
pulã: et quõ ſapia mundi ſtulticia eſt apud deum. ¶Ca.iij.

ET ego fr̃es non potui vobis loq̃ quaſi ſpiritualib⁹. ſed quaſi
carnalibus. Taq̃ʒ paruulis in Chriſto lac vobis potum dedi
non eſcaz. Nõdum em̃ poteratis; ſed nec nũc quidẽ poteſtis: adhuc
em̃ carnales eſtis: Cũ em̃ ſit inter vos zel⁹ et cõtentio: nõne carnales
eſtis: et ſcḋm hoïeʒ ambulat꞉? Cũ enim q̃s dicat. ego quidẽ ſum Pauli
alius aũt. ego Apollo: nõne homĩes eſtis? Quid igit᷑ eſt Apollo: q̃d
vo Paul⁹? Miniſtri ei⁹ cui credidiſtis: et vnicuiq꞉ ſicut dñs dedit.
Ego plãtaui: apollo rigauit: ſed de⁹ nunc incrementuz dedit. Itaq꞉
neq꞉ q̃ plantat eſt aliq̃d. neq꞉ q̃ rigat: ſed qui incremẽtũ dat de⁹. Qui
aũt plantat et qui rigat vnũ ſunt. Unuſq̃ſq꞉ aũt p̃pam mercedẽ ac
cipiet ſcḋm ſuũ laborẽ. Dei em̃ ſum⁹ adiutores: dei agricultura eſtis:
dei edificatio eſtis. Scḋm grãm dei que data eſt mihi. vt ſapiẽs ar
chitectus fundamẽtũ poſui. ali⁹ aũt ſupedificat. Unuſq̃ſq꞉ autem
videat. quõ ſuperedificet. Fũdamentuz enim aliud nemo p̃t ponere
p̃ter id q̃d poſitũ eſt: quod ẽ Chriſtus Jeſus. Si q̃s aũt ſupedifi
cat ſupra fundamẽtuʒ hoc auꝝ. argentũ. lapides precioſos. ligna foe
nũ. ſtipulã: vniuſcuiuſq꞉ opus manifeſtũ erit. Dies em̃ dñi declarat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

bit: quia in igne reuelabit: et vniuſcuiuſqꝫ opꝰ quale ſit. ignis proba-
bit. Si cuiꝰ opꝰ māſerit qđ ſupedificauit. mercedē accipiet Si cuiꝰ
opus arſerit. detrimētum patiet: ipe aūt ſaluus erit ſic tn̄ quaſi p ig
nē Neſcitis qꝛ templū dei eſtis: et ſpūs dei habitat in vobis: Si qs
aūt templū dei violauerit: diſpdet illū deꝰ. Templū em̄ dei ſanctum
eſt. qđ eſtis vos. Nemo vos ſeducat. Si qs videt inter vos ſapiens
eē in hoc ſeculo: ſtultus fiat vt ſit ſapiēs. Sapiētia em̄ huius mūdi
ſtulticia eſt apud deū. Scriptū eſt em̄: Cōphendā ſapiētes in aſtu
tia eoꝝ. Et iteꝝ: Dn̄s nouit cogitatōes ſapiētiu: qm̄ vane ſunt.
Nemo itaqꝫ glorietur in hominibꝰ. Oia em̄ veſtra ſunt. ſiue Paulus
ſiue Apollo. ſiue Cephas. ſiue mūdus. ſiue vita. ſiue mors. ſiue pre
ſentia. ſiue futura. Omia em̄ veſtra ſunt: vos aūt Chriſti: Chriſtus
autem dei.

¶ C. S. Arguit apoſtolus iudiciꝫ temeritatē: de contemptu quo-
rundā miſtroꝝ: ac inſiſtit eoꝝ correctōi ¶ Ca. iiij

Sic nos exiſtimet hō vt miſtros Chriſti, et diſpenſatores mi
niſtroꝝ dei. Hic iā queritur inter diſpēſatores: vt fidelis quis
inueniat. Mihi aūt pro minimo eſt. vt a vobis iudicer. aut ab huma
no die. Sed neqꝫ meipſuz iudico. Nihil em̄ mihi cōſciꝰ ſum: ſed nō
in hoc iuſtificatus ſum. Qui aūt iudicat me. dn̄s eſt Itaqꝫ nolite an̄
tempꝰ iudicare: quouſqꝫ veniat dn̄s: q et illuminabit abſcōdita tene
braꝝ: et manifeſtabit cōſilia cordiū: et tunc laus erit vnicuiqꝫ a deo
Hec aūt frēs trāſfiguraui in me: et Apollo propter vos. vt in nobis
diſcatis: ne ſupra qꝫ ſcriptū eſt. vnꝰ aduerſus alteꝝ infletur pro alio.
Quis enim te diſcernit: Quid autē habes quod non accepiſti: Si
autem accepiſti: quid gloriaris quaſi nō acceperis: Jam ſaturati eſtis
iā diuites facti eſtis. Sine nobis regnatis. Et vtinā regnetis: vt et
nos vobiſcū regnemꝰ. Puto em̄ qꝫ deus nos apoſtolos nouiſſimos
oſtendit. tāqꝫ morti deſtinatos: quia ſpectaculum facti ſumus mun
do et āgelis et hominibꝰ. Nos ſtulti propter Chriſtum: vos autem
prudētes in Chriſto. Nos infirmi: vos autem fortes. Vos nobiles

nos autem ignobiles. Uſqꝫ in hanc horã et eſurimus et ſitimus: et
nudi ſumus: et colaphis cędimur et inſtabiles ſumus· et laboramus
operātes manibus noſtris. Maledicimur. et benedicim⁹. Perſecu
tionē patimur. et ſuſtinemus. Blaſphemamur. et obſecram⁹. Tan
q̃ purgamenta huius mūdi facti ſumus omniū peripſēma vſqꝫ ad
huc. Non vt cōfundā vos. hec ſcribo: ſꝫ vt filios meos chariſſimos
moneo. Nā ſi decē milia pedagogoꝝ habeatis in chriſto: ſed nō mul
tos patres. Nā in Chriſto Jeſu per euāgelium ego vos genui. Ro
go ergo vos imitatores mei eſtote: ſicut et ego Chriſti. Jdeo miſi ad
vos Timotheū: qui ē filius me⁹ chariſſimus et fidelis in domino: q̃
vos commonefaciat vias meas. quae ſunt in Chriſto Jeſu: ſicut vbi
q̃ in omī eccleſia doceo. Tanq̃ non venturus ſim ad vos. ſic inflati ſūt
quidam. Ueniā autē ad vos cito ſi dn̄s voluerit: et cognoſcā nō ſer
monē eorum qui inflati ſunt. ſed virtutē. Non em̄ in ſermone eſt
regnū dei: ſed in virtute. Quid vultis: in virga veniā ad vos: an in
charitate et ſpiritu manſuetudinis?

¶ C. S. Arguit apoſtolus fornicatōis vitiū. et poenā adiūgit: ꝛ ra
dicē culpę reprehēdit cū negligentia correctōis ¶ Ca. v.

OMnino audit inter vos fornicatio: et talis fornicatio qualis
nec inter gētes: ita vt vxorē patris ſui aliq̃s habeat. Et vos
inflati eſtis: et non magis luctū habuiſtis: vt tollatˀ de medio vrm̄ q̃
hoc opus fecit. Ego quidē abſens corpore. preſens autē ſpiritu: iam
iudicaui vt pn̄s eum qui ſic operatus eſt in nomie domini noſtri Je
ſu Chriſti: congregatis vobis et meo ſpū cum ṽtute domini Jeſu.
tradere huiuſmodi ſathanę in interitum carnis: vt ſpūs ſaluus ſit in
die domini noſtri Jeſu Chriſti. Non eſt bona gloriatio veſtra. Neſ
citis. quia modicum fermētum totam maſſam corrumpit. Expur
gate vetus fermentum. vt ſitis noua conſperſio. ſicut eſtis azymi.
Etenī paſcha noſtꝝ immolat⁹ eſt Chriſtus. Jtaqꝫ epulemur: nō in
fermēto veteri. neqꝫ in fermēto malicię ꝛ neq̃tię: ſꝫ in azymiſ ſinceri
tatis ꝛ veritatis. Scripſi vobis in epl̄a. ne ꝯmiſceamini fornicariꝭ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Non vtiq; fornicarijs huius mūdi. aut auaris. aut rapacibus. aut idolis ſeruiētibus: alioqn debueratis de hoc mūdo exiſſe. Nūc autē ſcripſi vobis nō cōmiſceri. Si is qui frater noiatur inter vos eſt fornicator. aut auarus. aut idolis ſeruiēs. aut maledic⁹. aut ebrioſus. aut rapax: cū hmōi nec cibū ſumere. Quid em̄ mihi de his q̄ foris ſūt iudicare? Nōne de his qui int⁹ ſunt vos iudicatis? Nā eos q̄ foris ſunt deus iudicabit. Auferte malum ex vobisipſis.

C.S. Arguit apoſtolus Corinthios de iudicibus coram quibus litigabāt: ac cauſis quas inter ſe habebant: et reuertitur ad fornicationis vitium redarguendum. C.vi.

Audet aliqs veſtrū habens negociū aduerſus alterū. iudicari apud iniquos. et nō apud ſanctos? An neſcitis qm̄ ſancti de hoc mūdo iudicabūt. Et ſi in vobis iudicabit mūdus: indigni eſtis qui de minimis iudicetis? Neſcitis qm̄ angelos iudicabimus: quāto magis ſecularia? Secularia igit iudicia ſi habueritis: contemptibiles qui ſunt in ecclīa. illos ꝯſtituite ad iudicādū. Ad verecūdiā veſtrā dico. Sic nō eſt inter vos ſapiēs quiſq̄ qui poſſit iudicare inter fratrem ſuū: ſed frat cum fratre iudicio cōtendit: et hoc apud infideles. Iā quidē omnino delictum eſt in vobis: q iudicia habetis inter vos. Quare nō mag̃ iniuriā accipitis? Quare nō mag̃ fraudē patimini? Sed vos iniuriam facitis: et fraudatis: ⁊ hoc fratrib⁹. An neſcitis. quia iniq regnū dei nō poſſidebūt? Nolite errare: neq; fornicarij. neq; idolis ſeruiētes. neq; adulteri. neq; molles. neq; maſculoꝝ cōcubitores. neq; fures. neq; auari. neq; ebrioſi. neq; maledici. neq; rapaces: regnū dei poſſidebūt. Et hec aliquādo quidē fuiſtis: ſed abluti eſtis. ſed ſanctificati eſtis: in noīe dn̄i Ieſu Chriſti: et in ſpū dei noſtri. Omia mihi licēt: ſed non omia expediūt. Omia mihi licent ſed ego ſub nullius redigar ptāte. Eſca vētri. et vēter eſcis: deus aūt hūc et hanc deſtruet. Corp⁹ autem nō fornicatōi ſed dn̄o. et dn̄s corpori. Deus vero et dn̄m ſuſcitauit: et nos ſuſcitabit p virtutem ſuā. Neſcitis qm̄ corpora vr̄a membra ſunt Chriſti? Tollēs ergo mēbra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Chriſti.faciam mēbra meretricis: Abſit. An neſcitis qm qui adhe
ret meretrici.vnū corp9 efficitur. Erunt em inquit duo in carne vna.
Qui aūt adheret deo vn9 ſpiritus eſt. Fugite fornicationē. Omne e
nim pctm quodcūq fecerit homo.extra corpus eſt: qui autem forni
catur.in corpus ſuū peccat. An neſcitis quoniā mēbra veſtra tēplū
ſunt ſpiritusſancti.qui in vobis eſt: quem habetis a deo: et non eſtis
veſtri. Empti enim eſtis precio magno: glorificate et portate deum
in corpore veſtro

CS. Inſtruit corinthios matrimoniū contrahentes: ac deinde
matrimoniū pro meliore bono fugientes ſiue incōtinentia virginali
ſiue viduali.

De quibus autem ſcripſiſtis mihi bonum eſt hoī mulierē non
tangē. Propter fornicatōem aūt vnuſqſq ſuā vxorem habe
at. et vnaqueq ſuū virū hēat. Vxori vir debitū reddat. ſilr āt ꝛ vxor
viro. Mulier ſui corporis poteſtatem non habet. ſed vir. Similiter
autem et vir ſui corporis ptātem nō habet ſed mulier. Nolite frau
dare inuicē: niſi forte ex cōſenſu ad temp9: vt vacetis orōni: et iteruz
reuertimini in idipm: ne tēptet vos ſathanas propter incōtinētiam
vrām. Hoc aūt dico ſm indulgentiā. et nō ſm impiuz. Volo autez
omes eſſe ſicut meipm. Sed vnuſqſq ppriuz donū habet ex deo: ali
us quidē ſic. ali9 vero ſic. Dico aūt nō nuptis et viduis: bonū eſt illis
ſi ſic permāſerint ſicut ꝛ ego. Qd ſi nō ſe cōtinēt nubāt. Melius eſt
em nubere q vri. His aūt q matrimonio iūcti ſunt precipio: nō ego
ſed dns: vxorē a viro nō diſcedere. Quod ſi deceſſerit. manere innup
tam: aut viro ſuo recōciliari. Et vir vxorē non dimittat. Nā ceteris
dico ego. nō dns: Si qs frater vxorē habet infidelē: et hec cōſentit
habitare cū illo: nō dimittat illā. Et ſi q mulier fidelis habet vir infi
delem: et hic cōſentit habitare cum illa: nō dimittat vir. Sāctifica
tus eſt em vir infidelis p mulierē fidelez: et ſanctificata eſt mulier in
fidelis per vir fidelez. Alioquin filij veſtri immūdi eēnt: nūc autem
ſancti ſunt. Qd ſi infidelis diſcedit. diſcedat: Nō eniz ſeruituti ſub
iectus eſt frater vel ſoror in eiuſmōi. In pace autē vocauit vos deus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Unde em̄ ſcis mulier. ſi virꝫ ſaluū facies: Aut vñ ſcis vir. ſi mulierē
ſaluā facies: Niſi vnicuiqꝫ ſicut diuiſit dominus. Unū quēqꝫ ſicut
vocauit deus, ita ābulet: ⁊ ſicut in oībus eccleſijs doceo. Circunciſus
aliq̄s vocat⁹ eſt nō adducat ꝓputiū. In ꝓputio āt aliq̄s vocat⁹ ē non
circūcidat. Circūciſio nihil ē: et ꝓputiū nihil eſt: ſed obſuatio māda-
torū dei. Unuſquiſqꝫ in q̄ vocatiōe vocat⁹ ē: in ea ꝑmaneat. Seru⁹
vocat⁹ es. nō ſit tibi curae: ſꝫ ⁊ ſi potes fieri liber magꝭ vtere. Qui em̄
in dño vocat⁹ ē ſeru⁹: libert⁹ ē dñi. Simil'r qui liber vocat⁹ eſt ſeru⁹
chriſti. Precio empti eſtiſ: nolite fieri ſerui hoīꝫ. Unuſquiſqꝫ ergo in
q̄ vocat⁹ eſt frater: in hoc ꝑmaneat apud deū. De virginib⁹ aūt p̄cep
tū dñi non habeo: conſiliū aūt do tāqꝫ miſericordiā cōſecutus a dño
vt ſiꝫ fidelis. Exiſtimo ergo hoc bonū eſſe ꝓpter inſtantē neceſſitatē:
qm̄ bonū eſt hoi ſic eē. Alligat⁹ es vxori: noli q̄rere ſolutionē. Solu-
t⁹ es ab vxore: noli q̄rere vxoreꝫ. Si aūt acceperiſ vxorē, nō peccaſti:
et ſi nupſerit ꝟgo. non peccauit. Tribulationē tamē carnis habebūt
hmōi. Ego aūt vobis parco. Hoc itaqꝫ dico frēs: Tps breue eſt. Re
liquū eſt: vt ⁊ q̄ habēt vxores, tāqꝫ nō habentes ſint: ⁊ q̄ flent tāqꝫ nō
flentes: ⁊ q̄ gaudēt tāqꝫ nō gaudentes: ⁊ q̄ emūt tāqꝫ nō poſſidētes: ⁊
q̄ vtunt hoc mūdo. tāqꝫ nō vtant. Praeterit eni figura hui⁹ mundi.
Uolo āt vos ſine ſollicitudine eē. Qui ſine vxore ē: ſollicit⁹ eſt q̄ dñi
ſunt. quō placeat deo. Qui aūt cū vxore eſt: ſollicitus eſt q̄ ſunt mū-
di. quō placeat vxori: ⁊ diuiſus eſt. Et mulier innupta ⁊ virgo. cogi-
tat q̄ dñi ſunt: vt ſit ſctā corpore et ſpū. Quae āt nupta eſt. cogitat q̄
ſunt mūdi. quō placeat viro. Porro hoc ad vtilitatē veſtrā dico: nō
vt laqueū vobis iniʒiā: ſed ad id qd̄ honeſtū ē: ⁊ qd̄ facultatē praebe
at ſine impedimēto dñm obſecrandi. Si quis autem turpē ſe videri
exiſtimat ſup ꝟgine ſua. q ſit ſupadulta. ⁊ ita oportet fieri. qd̄ vult fa
ciat: nō peccat ſi nubat. Nam q̄ſtatuit in corde ſuo firm⁹. nō habēs
neceſſitatē: poteſtatē āt habēs ſuae volūtatis: ⁊ hoc iudicauit in cor-
de ſuo. ſuare ꝟginē ſuā: bñ facit. Igit ⁊ q̄ matrimonio iūgit virginē
ſuam. bene facit: ⁊ qui nō iūgit. melius facit. Mulier alligata eſt le
gi. quanto tempore vir eius viuit Quod ſi dormierit vir eius: libera-

ta eſt a lege. Cui autē vult nubat. tm̄ in dn̄o. Beatior autem erit. ſi ſic manſerit ſecundum meum conſilium. Puto autez q̄ et ego ſpiritum dei habeam.

¶ C. S. Apoſtolus oſtēdit ſciam nō valere niſi ſecundum charitatem ſit ordinata: ac oſtēdit veritatē de eſcis idolothitis: deinde arguit ſcādalizantium temeritatem. ¶ Ca. viij.

DE his aūt quae idolis ſacrificatur ſcimus: quia oēs ſciētiam habemus. Sciētia inflat: charitas vero edificat. Si q̄s autem ſe exiſtimat ſcire aliquid: nōdum cognouit quēadmodū oporteat eum ſcire. Si q̄s autem diligit deum hic cognit⁹ eſt ab eo. De eſcis autem q̄ idolis immolātur ſcim⁹. q: nihil eſt idolū in mundo: et q nullus eſt deus niſi vn⁹. Nam et ſi ſunt qui dicant dij. ſiue in coelo ſiue in terra: Siquidem ſunt dij multi et domini multi: nobis tn̄ vn⁹ eſt deus pr̄. ex quo om̄ia: et nos in illo: et vnus dn̄s Jeſus Chriſtus: p quē oīa et nos per ipſum. Sed nō in om̄ibus eſt ſcia. Quidā autem cū conſcientia vſq; nūc idoli. quaſi idolothitū manducāt: et cōſcientia ipſorum cū ſit infirma polluit. Eſca autē nos nō commendat deo. Neq; enim ſi manducauerimus. abundabimus: neq; non manducauerimus deficiemus. Videte autem haec licētia veſtra offendiculum fiat infirmis. Si enim quis viderit eum qui habet ſcientiam in idolio recumbentem: nōne cōſciētia eius cū ſit infirma. edificabit ad manducādum idolothita: Et peribit infirm⁹ in tua cōſcientia frater: ꝑpter quē Chriſtus mortu⁹ eſt. Sic autē peccātes in fratres. et percutientes cōſcientiā eorum infirmā. in Chriſto peccetis. Quapropter ſi eſca ſcādalizat fratrem meum: nō mādu cabo carnē in eternum ne fratrem meū ſcandalizem.

¶ C. S. Inducit apoſtolus Corinthios ad virtutis perfectionem ſui exemplo. atq; currentium in ſtadio ¶ Ca. ix.

NOn ſum liber. nō ſum ap̄lus: nōne Chrm̄ Jeſum dn̄m nr̄m vidi: Nōne opus meū vos eſtis in dn̄o: Et ſi alijs nō ſum ap̄ls ſed tn̄ vobis ſum: nā ſignaculū ap̄lat⁹ mei vos eſtis i dn̄o Mea defenſio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

apud eos qui me interrogāt. hec eſt: Nūquid non habemus ptātem
mādūcādi et bibēdi? Nunquid nō habem⁹ ptātem ſororem mulier
culā circūducendi: ſicut et ceteri apoſtoli et frēs dñi et cephas? Aut
ſolus ego et Barnabas nō habemus ptātem hoc operādi? Quis mi
litat ſuis ſtipēdijs vnq̄: Quis plātat vineā: et de fructu ei⁹ nō edit
Quis paſcit gregē: et de lacte gregis nō mādūcat? Nunqd ſm ho
minē hec dico? An et lex hec nō dicit? Scriptū eſt em̄ in lege Moy
ſi: Nō alligabis os boui triturāti. Nunqd de bob⁹ cura eſt deo? An
propter nos: vtiq̄ hec dicit? Nā propter nos vtiq̄ ſcripta ſunt: q̄m
debet in ſpe qui arat arare: et qui triturāt in ſpe fructus percipiendi.
Si nos vobis ſpiritualia ſeminauim⁹: magnum eſt. ſi nos carnalia
veſtra metam⁹? Si alij ptātis veſtrae participes ſunt: quare non po
tius nos? Sed nō vſi ſumus hac ptāte: ſed oīa ſuſtinemus: ne qd
offendiculū demus euāgelio Chriſti. Neſcitis. q̄m qui in ſacrario
operātur. que de ſacrario ſunt. edūt? Et qui altario deſeruiūt: cum
altario participāt? Ita et dñs ordinauit his qui euāgeliū annunciāt
de euangelio viuere. Ego autem nullo hoꝝ vſus ſū. Nō autē ſcrip
ſi hec. vt ita fiāt in me. Bonum eſt em̄ mihi magis mori: q̄ vt gliam
meā q̄s euacuet Nā et ſi euāgelizauero. nō eſt mihi gloria. Neceſſi
tas em̄ mihi incūbit. Ve em̄ mihi eſt ſi nō euāgelizauero. Si enim
volens hoc ago. mercedē habeo: ſi aūt inuit⁹. diſpenſatio mihi credi
ta eſt. Que eſt ergo merces mea: vt euāgeliū predicans ſine ſumptu
ponā euangeliū: vt nō abutar ptāte mea in euāgelio. Nā cū liber
eſſem ex omibus: oīm me ſeruū feci. vt plures lucrifacerē. Et factus
ſum Judeis tanq̄ Jude⁹. vt Judeos lucrarer. His qui ſub lege ſūt
quaſi ſub lege eēm. cū ipe nō eēm ſub lege: vt eos qui ſub lege erāt. lu
crifacerē. His q̄ ſine lege erāt tāq̄ ſine lege eſſem: cū ſine lege dei nō
eſſem: ſed in lege eſſem Chriſti vt lucrifacerē eos qui ſine lege erant.
Factus ſū infirmis infirm⁹: vt infirmos lucrifacerem. Omib⁹ oia
factus ſum: vt omes facerem ſaluos. Omnia aūt facio propter euan
geliū: vt particeps eius efficiar. Neſcitis q̄ hi qui in ſtadio currunt.
ōes quidē currūt: ſed vn⁹ accipit brauium. Sic currite vt cōprehē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

datis. Omnis enim qui in agone cōtēdit. ab omibus ſe abſtinet: et illi qđ dem vt corruptibilem coronā accipiāt: nos autem incorruptā. Ego igitur ſic curro. nō quaſi incertū: ſic pugno. non quaſi aerē verberās. Sed caſtigo corpus meū. et in ſeruitutē redigo: ne forte cum alijs p̄dicauerim ipſe reprobus efficiar.

¶C. S. Reprobat apoſtolus p̄ticipātes ex idolis: et docet quomodo vtendum ſit quae immolantur idolis ¶Ca. X.

Nolo enim vos ignorare frēs: qm̄ p̄res nr̄i omnes ſub nube fuerūt: et omēs mare trāſierunt: et omnes in Moyſe baptizati ſunt in nube et in mari: et omēs eādem ſpiritalem eſcā manducauerūt: et omēs eundez potū ſpiritalē biberūt. Bibebāt autē de ſpiritali cōſequente eos petra: petra aūt erat Chriſtus. Sed nō in pluribus eoꝝ beneplacitū eſt deo. Nā proſtrati ſunt in deſerto. Hec autez in figura facta ſunt noſtri: vt nō ſim⁹ concupiſcentes maloꝝ: ſicut ⁊ illi cōcupierūt. Neqꝫ idolatre efficiamini. ſicut quidā ex ipis: quemadmodū ſcriptū eſt: Sedit populus mādu care et bibere: et ſurrexerunt ludere. Neqꝫ fornicemur ſicut quidā ex ipſis fornicati ſunt: et ceciderūt vna die viginti tria milia. Neqꝫ temptem⁹ Chriſtū ſicut quidā eoꝝ tēptauerūt: et a ſerpētib⁹ perierūt. Neqꝫ murmurauerit ſicut quidā eoꝝ murmurauerūt: et perierunt ab exterminatore. Hec autem omīa in figura cōtingebāt illis: ſcripta ſunt autē ad correptionē noſtram: in quos fines ſeculoꝝ deuenerūt. Itaqꝫ q̄ ſe exiſtimat ſtare. videat ne cadat. Temptatio vos nō apphendat niſi hūana. Fidelis autē deus eſt qui nō patietur vos temptari ſupra id quod poteſtis: ſed faciet etiā cum temptatione prouentum: vt poſſitis ſuſtinere. Propter quod chariſſimi mihi. fugite ab idoloꝝ cultura. Ut prudētibus loquor: vos ipſi iudicate quae dico. Calix bn̄dictionis cui benedicimus: nōne cōmunicatio ſanguinis Chriſti eſt: Et panis quez frāgimus: nōne participatio corporis dn̄i ē: Qm̄ vnus panis et vnū corpus multi ſumus: omēs quidem de vno pane et de vno calice participamus. Uidete iſrahel ſm carnē. Nōne qui edūt hoſtias p̄ticipes ſunt altaris: Quid ergo: Dico q̄ idolis immolatum ſit aliqđ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

aut quod idolū ſit aliqd: Sed que immolant gētes. demonijs immo-
lant, et nō deo. Nolo aūt vos ſocios fieri demonior. Non poteſtis
calicē dñi bibere: et calicē demonior. Nō poteſtis mēſae dñi parti-
cipes eſſe. et mēſae demonior. An emulamur dñm: Nunqd fortio-
res illo ſumus: Omnia mihi licēt: ſed nō oīa expediūt. Omnia mi-
hi licēt: ſed nō oīa edificāt. Nemo quod ſuū eſt querat: ſed quod al-
terius. Omne quod in macello venit. mādūcate: nihil interrogātes
propter cōſciētiā. Dñi eſt terra et plenitudo eius. Si qs vocat vos
infideliū ad coenā et vultis ire: omne qd vobis apponitur mādūcate
nihil interrogātes. propter cōſciētiā. Si qs aūt dixerit: hoc immola
tū eſt idolis: nolite mādūcare. ppter illū q indicauit. et ppter cōſciē-
tiā. Cōſciētiā aūt dico: nō tuā ſed alteri9. Ut qd enim libertas mea
iudicat ab aliena cōſciētia: Si ego cū gratia participo: qd blaſphe-
mor pro eo q grās ago: Siue ergo mādūcatis, ſiue bibitis. vel aliud
qd facitis: oīa in gloriā dei facite. Sine offenſione eſtote Judeis et
gētibus et eccl'ie dei: ſicut et ego per omia omibus placeo: nō querēs
quod mihi vtile eſt: ſed qd multis. vt ſalui fiant

¶ C. S. Apl's reprobat errores Corinthior circa celebritatē ſacra-
mēti eucharistie. qtū ad habitū et cōuictū: ac deinde ponit eucharis-
tie dignitatē. ac ritū cōuenietes ¶ Ca. xi.

IMitatores mei eſtote. ſicut ego Chriſti. Laudo aūt vos frēs
q p oīa mei memores eſtis: et ſicut tradidi vob' precepta mea
tenetis. Uolo aūt vos ſcire, q oīs viri caput Chriſtus eſt: caput aūt
mulieris vir: caput vero Chriſti de9. Oīs vir orās vel pphetās vela-
to capite. deturpat caput ſuū. Oīs aūt mulier orās aut prophetans
nō velato capite. deturpat caput ſuū. Unū em ē ac ſi decaluet. Nā ſi
nō velatur mulier tondeat. Si vo turpe eſt mulieri tonderi. aut decal-
uari: velet caput ſuū. Uir quidē nō debet velare caput ſuū: qm ima-
go et gloria dei eſt: mulier autē gloria viri eſt. Non enim vir ex mu-
liere eſt: ſed mulier ex viro. Etenim non ē creatus vir propter mulie-
rem: ſed mulier propter vir. Ideo debet mulier velamen habere ſup

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

caput ſuum et propter angelos. Ueruntamen neq₃ vir ſine muliere
neq₃ mulier ſine viro in domino. Nā ſicut mulier de viro: ita et vir p
mulierē: Omia autem ex deo: Uos ipſi iudicate: decet mulierē non
velatā orare deum. Nec ipa natura docet vos. Quod vir quidē ſi co
mam nutriat: ignominia ē illi: mulier vo ſi comā nutriat gloria eſt
illi: quoniam capilli pro velamine dati ſunt ei. Si quis autē videt
contentioſus eē: nos talem cōſuetudinē nō habem⁹: neq₃ eccl'ia dei
Hoc autē precipio: nō laudās q nō in melius: ſed in deterius cōue
nitis. Primūquidē conuenientibus vobis in eccleſiā audio ſciſſu
ras eſſe inter vos: et ex parte credo. Nā oportet et hereſes eſſe: vt et
qui probati ſunt manifeſti fiant in vobis. Cōuenientib⁹ ergo in vnū
iam nō eſt dominicā coenam mādūcare. Unuſquiſq₃ eniʒ ſuā coe
nam preſumit ad mādūcandū. Et alius quidem eſurit: alius autem
ebrius eſt. Nunqd domos nō habetis ad manducāduʒ et bibendū:
Aut eccleſiam dei contemnitis: et cōfunditis eos qui non habēt:
Quid dicā vobis: Laudo vos: in hoc non laudo. Ego enim accepi
a domino. quod et tradidi vobis: quoniā dominus Jeſus in qua noc
te tradebatur: accepit panem et gratias agens fregit et dixit: Acci
pite et mādūcate: hoc eſt corp⁹ meuʒ: quod pro vobis tradetur. Hoc
facite in meaʒ commemoratōem. Similiter et calicem poſtq₃ coena
uit. dicēs: Hic calix nouū teſtamētum eſt in meo ſanguine. Hoc fa
cite quotienſcūq₃ bibetis in meam cōmemorationeʒ. Quotieſcunq₃
eni manducabitis panē hunc: et calicē bibetis: mortem domini ānū
ciabitis. donec veniat. Jtaq₃ quicūq₃ mādūcauerit panem hūc. et bi
berit calicē dn̄i indigne: reus erit corporis et ſanguinis domini. Pro
bet autem ſeipſum hō: et ſic de pane illo edat: et de calice bibat. Qui
enim manducat et bibat indigne: iudicium ſibi manducat et bibit.
nō dijudicās corp⁹ dn̄i. Jdeo int̄ vos multi īfirmi ⁊ ībecilles: et dor
miūt multi. Qd ſi noſmetipos dijudicarem⁹ nō vtiq₃ dijudicaremur
Dū iudicamur autē a domino corripimur: vt nō cū hoc mundo dā
nemur. Jtaq₃ frēs mei cū cōuenitis ad mādūcāduʒ inuicē expectate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Si quis eſurit. domi mãducet: vt non in iudiciũ conueniatis. Cete
ra autem cum venero diſponã.

¶ C. S. Cõmendat apl's grãm dei gñali declarã do conditõem grẽ
gratis datẽ ↄparãdo corpus eccl'ie ad corp⁹ naturẽ ¶ Ca. xij

De ſpiritalibus aũt nolo vos ignorare fratres. Scitis autem
qm̃ cum gentes eẽtis. ad ſimulachra muta prout ducebami
ni euntes. Ideo notum vobis facio: q nemo in ſpũ dei loquẽs. dicat
anathema Jheſu. Et nemo pt dicere. dñs Jeſus: niſi in ſpũ ſancto
Diuiſiones vero grãꝝ ſunt: idem aũt ſpiritus. Et diuiſiões miniſtra
tionũ ſunt. idem aũt dominus. Et diuiſiones operationũ ſunt: idem
vero deus: qui operatur oĩa in oĩbus. Unicuiqꝫ aũt datur manifeſta
tio ſpũs ad vtilitatẽ. Alij quidẽ per ſpiritum. datur ſermo ſapientie
Alij autem ſermo ſciẽtiẽ ſm eundẽ ſpiritum. Alteri fides in eodem
ſpũ: alij grã ſanitatũ in vno ſpũ: alij operatio ꝟtutũ: alij prophetia:
alij diſcretio ſpirituũ: alij gñã linguaꝝ: alij interpꝛetatio ſermonum
Hec aũt oĩa opatur vn⁹ atqꝫ idẽ ſpũs: diuidẽs ſingulis prout vult
Sicut em̃ corpus vnum ẽ: et membra habet multa. Omnia autem
membra corporis cũ ſint multa: vnũ tamẽ corp⁹ ſunt. Ita et Chriſt⁹
Etenim in vno ſpũ omẽs nos in vnũ corp⁹ baptizati ſumus: ſiue Ju
dei. ſiue gentiles. ſiue ſerui ſiue liberi: et omẽs in vno ſpũ potati ſu
mus. Nam et corpus non eſt vnũ mẽbrũ ſed multa. Si dixerit pes
qm̃ non ſum manus. non ſum de corpore: num ideo non eſt de corpo
re: Et ſi dixerit auris: qm̃ nõ ſum oculus: nũ ideo nõ eſt de corpore
Si totũ corpus oculus: vbi auditus: Si totum audit⁹: vbi odora
tus: Nunc aũt poſuit de⁹ membra. vnũ quodqꝫ eoꝝ in corpore ſicut
voluit Quod ſi eẽnt omnia vnũ membꝝ. vbi corpus: Nunc autem
multa quidẽ membra. vnũ autem corpus. Nõ poteſt autem oculus
dicere manui. opera tua nõ indigeo: aut itez caput pedibus. nõ eſtis
mihi neceſſarij. Sed multo magis que videtur mẽbra corporis in
firmiora eſſe. neceſſariora ſunt. Et que putam⁹ ignobiliora membra
eſſe corporis: his honorẽ abundantiorẽ circũdamus. Et que inho
neſta ſunt noſtra. abũdantiorẽ honeſtatẽ habẽt. Honeſta aũt noſtra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

nullius egẽt. Sed deus tẽperauit corpus ei cui deerat. abũdantiorẽ tribuẽdo honorẽ: vt nõ ſit ſchiſma in corpore: ſed inidipm pro inuicem ſollicita ſint membra. Et ſi quid patitur vnũ membrũ: cõpatiũtur oĩa mẽbra: ſiue gloriat̃ vnũ mẽbrũ. cõgaudent omnia membra. Uos autẽ eſtis corp⁹ Chriſti: et mẽbra de mẽbro. Et quoſdã quidẽ poſuit deus in eccleſia primo apoſtolos: ſecũdo prophetas: tertio doctores: deinde virtutes: exinde grãs curationũ. opitulatões. gubernationes. genera linguarũ. interpretatões ſermonũ. Nunquid oẽs apl'i Nunquid oẽs pphete: Nũquid oẽs doctores: Nũquid oẽs virtutes: Nunquid oẽs gratiam hñt curationũ: Nunquid oẽs linguis loquũtur: Nũquid oẽs interptantur: Emulamini aũt chariſmata meliora. Et adhuc excellentiorẽ viam vobis demonſtro

¶ C. S. Recõmendat apoſtolus charitatis excellẽtiã. vtilitatem et ſtabilitatẽ ¶ Ca. xiij.

SI linguis hoĩm loquar et angelorũ: charitatẽ autem non habeã: factus ſum velut ęs ſonãs. aut cymbalum tinniẽs. Et ſi habuero pphetiã: et nouerĩ myſteria oĩa. et oẽm ſciam: et ſi habuero oĩm fidẽ: ita vt mõtes trãſferã: charitatẽ aũt non habuero, nihil ſum. Et ſi diſtribuero in cibos pauperũ omẽs facultates meas: et ſi tradidero corpus meũ ita vt ardeã: charitatẽ autem non habuero, nihil mihi prodeſt. Charitas patiẽs eſt. benigna ẽ. Charitas non emulatur: nõ agit perperã: nõ inflatur: nõ ẽ ambitioſa: nõ querit que ſua ſunt. nõ irritat̃: nõ cogitat malũ: non gaudet ſup iniq̃tate: cõgaudet autẽ veritati. Omĩa ſuffert: omĩa credit: omĩa ſperat: omĩa ſuſtinet. Charitas nunq̃ excidit: ſiue pphetię euacuabuntur: ſiue lingue ceſſabũt. ſiue ſcie deſtruẽt. Ex parte eñi cognoſcim⁹: et ex parte pphetamus. Cũ autem venerit qd pfectum ẽ: euacuabit̃ quod ex parte eſt. Cum eẽm puulus. loquebar vt puulus: ſapiebã vt paruul⁹: cogitabã vt paruul⁹: Qñ ãt fact⁹ ſum vir: euacuaui que erãt paruuli. Uidem⁹ nũc per ſpeculũ in enigmate: tunc aũt facie ad faciẽ. Nũc cognoſco ex parte: tũc autem cognoſcã ſicut et cognitus ſum. Nunc aũt manẽt, fides, ſpes, charitas, tria hec: maior aũt horũ eſt charitas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

¶ Ca. S. Eminētiam oſtendit prophetię ſuper donum linguarū et quomodo ſit vtēdū vtroqȝ dono. ¶ Ca. X.iiij

SEctamini charitatem: ęmulamini ſpiritalia magis autē vt prophetetis. Qui eī loq̇tur lingua: nō hoībus loq̇tur. ſȝ deo Nemo em̄ audit. Spūs aūt loq̇tur myſteria. Nam qui prophetat. hominib⁹ loquitur ad aedificatōem et exhortationē et cōſolationem Qui loquit̄ lingua. ſemetipm̄ aedificat: qui aūt pphetat. eccleſiā dei aedificat. Volo aūt oēs vos loqui linguis: magis autē prophetare. Nā maior ē qui pphetat. q̄ȝ qui loquit̄ linguis: niſi forte interpretet̄ vt eccleſia aedificatōem accipiat. Nūc autē frēs ſi venero ad vos lin guis loquens: q̇d vobis prodero. niſi vobis loquar: aut in reuelatōe aut in ſcia. aut in pphetia. aut in doctrina: Tn̄ que ſine aīa ſunt. voceȝ dātia: ſiue tibia ſiue cithara: niſi diſtinctionē ſonituū dederint q̄ mō ſciet̄ id q̇d canit̄. aut q̇d citharizat̄: Eteniȝ ſi incertā vocē det tuba: q̇s parabit ſe ad bellū: Ita et vos p linguā. niſi manifeſtū ſmonez dederitis: quō ſciet̄ id q̇d dicitur: Eritis em̄ in aera loquētes. Tam multa vt puta gn̄a linguaꝝ ſtȝ in hoc mūdo: et nihil ſine voce ē. Si ḡ neſciero ṽtutez vocꝭ: ero ei cui loquar barbar⁹: ꝛ qui loquit̄. mihi barbar⁹ Sic et q̄m̄ vos ęmulatores eſtȝ ſpirituū ad ędificationē eccl'ę q rite vt abūdetis. Et ideo q̇ loq̇tur ligua: oret vt interptet̄. Nā ſi orez ligua. ſpūs me⁹ orat: mēs aūt mea ſine fructu eſt. Quid eſt ḡ: Orabo ſpū: orabo et mēte: pſallā ſpū: pſallā et mēte: Ceteruȝ ſi benedixeris ſpū: q̇s ſupplet locū idiotae: Quomō dicȝ amē ſup tuā benedictōez Q̄m quid dicas. neſcit. Nā tu quidē bn̄ grās agis: ſed alt̄ nō aedificat̄. Grās ago deo meo: q̄ oīm veſtꝝ lingua loquor: Sȝ in eccl'ia volo q̄nq̄ȝ verba ſenſu meo loq̇. vt ꝛ alios inſtruā: q̄ȝ decē milia ṽboꝝ in lingua. Frēs nolite pueri effici ſenſibus: ſȝ malicia paruuli eſtote: ſenſib⁹ aūt perfecti eſtote. In lege em̄ ſcriptū eſt: Q̄m in alijs linguis et i alijs labijs loq̄r pplo huic: et nec ſic exaudiēt me. dic̄ dn̄s. Itaqȝ linguę in ſignū ſtȝ. nō fidelib⁹ ſed ifidelib⁹: prophetiae āt nō infidelib⁹ ſed fidelibus. Si ergo ꝯueniat vniuerſa eccl'ia in vnuȝ: et omēs linguis loquātur: intrent autem idiotę aut infideles: nōne dicent. quid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

ſanitis? Si aūt oēs prophetent: intret aūt quis infidelis vel idio
ta. conuincit ab oībus. dijudicat ab omnibus. Occulta enim cor
dis eius manifeſta fiunt: et ita cadēs in faciē. adorabit deū: pronūci
ans ꝙ vere deus in vobis ſit. Quid ergo fratres? Cū conuenitis v
nuſquiſqȝ vr̄m pſalmū hȝ. doctrinā hȝ. apocalipſiz hȝ. linguā hȝ inter
pretatōem hȝ: oīa ad edificatōez fiāt. Siue lingua qs loqtur ſm
duos: aut vt multū tres et per partes et vnꝰ interptetur. Si aūt non
fuerit interpres. taceat in eccleſia: ſibi aūt loquat et deo. Prophetae
aūt duo aut tres dicāt: et caeteri dijudicēt. Qd ſi alij reuelatū fuerit
ſedēti. prior taceat. Poteſtis em̄ omnes per ſingulos pphetare: vt oēs
diſcāt. et oēs exhortentur. Et ſpūs pphetarū pphetis ſubiectꝰ ē. Nō
em̄ diſſenſionis ē deus, ſed pacis: ſicut et in omnibus eccleſijs ſctōꝝ
doceo. Mulieres in eccleſijs taceāt. Nō em̄ permittitur eis loq. ſed
ſubditas eē: ſicut et lex dicit. Si qd aūt volūt diſcere: domi viros ſu
os interrogēt. Turpe eſt enim mulieri loqui in eccleſia. An a vobis
verbū dei pceſſit: aut in vos ſolos puenit? Si qs videt ppheta eſſe
aut ſpiritualis: cognoſcat que ſcribo vobis: qȝ dn̄i ſunt mādata. Si
qs aūt ignorat ignorabit. Itaqȝ frēs emulamini pphetare: ⁊ loq lin
guis nolite phibere. Oīa autem honeſte et ſm ordinē fiāt in vobis

C. S. Tractat apoſtolus de grā reſurrectōis: pmittēdo cōmēda
tionē doctrine euāgelicae

C. XV

Notū aūt vobis facio frēs euāgelium quod predicaui vobis.
quod et accepiſtis in quo et ſtatis: p quod et ſaluamini: qua rō
ne pdicauerī vobis. ſi tenetis: niſi fruſtra credidiſtis. Tradidi em̄ vob
in primis quod et accepi: quoniā Chriſtus mortuus eſt pro peccatis
noſtris ſecūdū ſcripturas: et quia ſepultꝰ eſt: et quia reſurrexit tercia
die ſecūdum ſcripturas: et quia viſus ē cephae: et poſt hoc vndecim.
Deinde viſus eſt plꝰ ꝙ quingentis fratribꝰ ſimul: ex quibꝰ multi ma
nēt vſqȝ adhuc: quidā āt dormierūt. Deīn viſus eſt Jacobo: deīn a
poſtolꝭ oibꝰ. Nouiſſime āt oīū tāqȝ abortiuo viſus ē ⁊ mihi. Ego em̄
ſuz minimus aploꝝ: q nō ſuz dignus vocari aplus quoniam perſecu

tus ſum eccleſiā dei. Grā autem dei ſum id quod ſum: et grā eius in
me vacua nō fuit: ſed abūdantius illis oīmibus laboraui. Nō ego au
tem. ſed gratia dei mecū. Siue em̄ ego ſiue illi. ſic predicauim⁹ ⁊ ſic
credidiſtis. ſi aūt Chriſtus p̄dicat̄ q̄ reſurrexit a mortuis: quō qui-
dā dicunt in vobis: q̄m reſurrectio mortuoꝝ nō eſt: Si aūt reſurrec
tio mortuoꝝ nō eſt: neq̄ Chriſtus reſurrexit. Si autem Chriſt⁹ non
reſurrexit: inanis eſt predicatio noſtra: inanis eſt et fides vr̄a. Inue
nimur aūt falſi teſtes dei: q̄m teſtimoniū diximꝰ aduerſus deū. q̄ ſuſ
citauerit Chriſtum. quem nō ſuſcitauit: ſi mortui nō reſurgūt. Nā
ſi mortui nō reſurgūt: neq̄ Chriſtus reſurrexit. Quod ſi Chriſt⁹ nō
reſurrexit: vana eſt fides veſtra. Adhuc em̄ eſtis in peccatis. Ergo ⁊
qui dormierūt in Chriſto perierūt. Si in hac vita tm̄ in Chriſto ſpe-
rātes ſumus. miſerabiliores ſum⁹ oīmibus hominib⁹. Nunc autem
Chriſt⁹ reſurrexit a mortuis primitię dormiētiū: quoniā quidē p̄ ho
minē mors: et p̄ hominem reſurrectio mortuoꝝ Et ſicut in Adam
oīmes moriuntur: ita et in Chriſto oīmes viuificabūtur. Unuſquiſq̄
autē in ſuo ordine. p̄mitię Chriſt⁹: Deinde hi q̄ ſunt Chriſti: q̄ in ad
uētu eius crediderūt. Deinde finis: cū tradiderit regnū deo et patri
cū euacuauerit omnem principatum et poteſtatem et v̄tutē. Opor-
tet autem illum regnare: donec ponat omnes inimicos ſub pedi-
bus eius. Nouiſſime aūt inimica deſtruet̄ mors. Oīa enim ſubiecit
ſub pedibus eius Cū autem dicat. oīa ſubiecta ſunt ei: ſine dubio p̄-
ter eum qui ſubiecit ei oīa. Cuꝫ autem ſubiecta fuerint illi omnia:
tunc et ipſe fili⁹ ſubiectus erit illi qui ſubiecit ſibi oīa: vt ſit de⁹ oīa
in omnibus. Alioquin q̄d facient qui baptizātur p̄ mortuis: Si om
nino mortui nō reſurgūt: vt q̄d et baptizātur p̄ illis: Ut q̄d et nos
periclitamur omi hora. Quotidie morior propter veſtrā gloriā frēs
quā habeo in Chriſto Jeſu dn̄o noſtro. Si ſm̄ hominem ad beſtias
pugnaui Epheſi: q̄d mihi prodeſt. ſi mortui nō reſurgunt: Mādu-
cemus et bibamus. cras enim moriemur. Nolite ſeduci. Corrūpunt
bonos mores colloquia mala. Euigilate iuſti: et nolite peccare. Igno
rantiā enim dei q̄dam hn̄t. Ad reuerentiam vobis loquor. Sed di-

cet aliquis: Quomodo reſurgēt mortui: Quali aūt corpore venient?
Inſipiēs tu. quod ſeminas nō viuificatur: niſi prius moriatur. Et
quid ſeminas: Nō corpus quod futurū eſt ſeminas: ſed nudū granū
vt puta. tritici: aut alicuius ceteroꝝ. Deus autē dat illi corpus ſicut
vult: et vnicuiqꝫ ſeminū proprium corpus. Nō omis caro eadē caro
ſed alia hominū. alia pecoꝝ. alia volucꝝ. alia autē piſciū. Et corpora
coeleſtia et corpora terreſtrium. Alia claritas ſolis: alia claritas lune
et alia claritas ſtellaꝝ: Stella eñ a ſtella differt in claritate: ſic et re
ſurrectio mortuoꝝ. Seminat in corruptiōe: ſurget in incorruptione
Seminatur in ignobilitate: ſurget in gloria. Seminatur in infirmi
tate: ſurget in virtute. Semiatur corpus aīale: ſurget corp9 ſpiritu
ale. Si ē corpus animale. eſt et ſpirituale: ſicut ſcriptū eſt. Fact9 eſt
ꝑmus hō Adā in animā viuētē: nouiſſim9 Adam in ſpiritū viuifi
cātē. Sed nō pri9 quod ſpirituale eſt: ſed qđ animale ē: deinde qđ
ſpirituale. Prim9 homo de terra terren9: ſecūdus homo de coelo coe
leſtis. Qualis terrenus: tales et terreni. Et qualis coeleſtꝭ: tales et ce
leſtes. Igitur ſicut portauim9 imaginē t'reni: portem9 et imaginē ce
leſtis. Hoc aūt dico frēs: qꝛ caro ⁊ ſanguis regnū dei poſſidē nō pñt
neqꝫ corruptio incorruptelā poſſidebit. Ecce myſteriū m vob dico.
Oēs q̄dē r'ſurgem9: ſed nō omnes imutabimur. In momēto i ictu
oculi. i nouiſſima tuba. Canet eñ tuba. et mortui r'ſurgēt incorrupti
et nos imutabimur. Oportet eñ corruptibile hꝰ induē incorruptōēꝫ: et
mortale hoc induere immortalitatem cum autem mortale hoc in
duerit immortalitatē tunc fiet ſermo qui ſcript9 eſt: Abſorpta ē
mors i victoria. Ubi eſt mors victoria tua: Ubi ē mors ſtimul9 tu9
Stimul9 aūt mortis peccatū eſt: virtus vo peccati lex Deo aūt grās
qui dedit nobis victoriā per dñm noſtꝝ Jeſuꝫ Chrm̄. Itaqꝫ fratres
mei dilecti. ſtabiles eſtote et immobiles: abūdātes in omī opere domi
ni ſemper ſciētes qꝫ labor veſter non eſt inanis in domino

C. S. Docet apoſtolus quomodo cōuerſandum eſt cum extrane
is et vicinis: ac in finem epiſtole ḡnectit ſalutationē. C. xvi

Ecollectis autem quae fiūt in ſanctos: ſicut ordinaui in ec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

cleſijs Galathie: ita et vos facite per vnam ſabbati. Unuſquiſqꝫ
veſtrū apud ſe reponat. recondens quod ei bene placuerit: vt nō cū
venero tunc collectae fiāt. Cum autem preſens fuero. quos probaue
ritis per epiſtolas. hos mittā perferre gratiā veſtrā in Hieruſalem.
Quo ſi dignū fuerit. vt ego eā mecū ibūt Ueniā aūt ad vos: cū mace
doniā pertrāſiero. Nā Macedoniā pertrāſibo Apō vos āt forſitā
manebo: vl' etiā hyemabo: vt vos me deducatis q̄cūqꝫ iero Nolo em̄
vos mō in trāſitu videre. Spero enim me aliquātulū temporis ma
nere apud vos: ſi dn̄s permiſerit. Permanebo autē Epheſi vſqꝫ ad
pentecoſten. Oſtium em̄ mihi apertū eſt magnū et euidēs. et aduer
ſarij multi. Si aūt venerit Timotheus: videte vt ſine timore ſit apō
vos. Opus em̄ domini operatur. ſicut ⁊ ego. Ne quis ergo illū ſper
nat. Deducite autem illum in pace. vt veniat ad me. Expecto em̄ il
lum cum fratribus: De apollo aūt fratre vobis notum facio: quoni
am multū rogaui eum: vt veniret ad vos cū fratrib⁹: et vtiqꝫ nō fuit
volūtas eius vt nūc veniret. Ueniet autem cū ei vacuū fuerit. Uigi
late. ſtate in fide. viriliter agite. et confortamini: oīa em̄ veſtra in cha
ritate fiāt. Obſecro aūt vos fratres: noſtis domū ſtephanę et fortu
nati et achaici: q̄m ſunt primitiae Achaiae: et in miniſteriū ſanctoꝝ
ordinauerunt ſeipſos: vt et vos ſubditi ſitis eiuſmōi: et omni coope
rāti et laborāti. Gaudeo autem in preſentia ſtephanę et fortunati et
achaici: quoniam id quod vobis deerat. ipſi ſuppleuerunt Refece
runt em̄ et meū ſpm̄ ⁊ vrm̄. Cognoſcite ergo quae eiuſmōi ſunt Sa
lutāt vos eccleſię Aſiae. Salutat vos in domino multum aquila et
priſca: cū domeſtica ſua eccleſia: apud quos et hoſpitor. Salutant
vos omnes fratres. Salutāt inuicem in oſculo ſancto. Salutatio
mea manu Pauli. Si quis nō amat dominū noſtrū Jeſuz Chriſtuz
ſit anathema maranatha Gratia domini noſtri Jeſu Chriſti. vobiſcū
Charitas mea cum omīb⁹ vobis in Chriſto Jeſu A M E N

Epiſtola Pauli ad Corinthios prima explicit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

❡ Prolog⁹ in ſcd'az ep'lam ad Corithios incipit

IN ſcd'a ad Corithioss ep'la quaſi in pte ſupiori poſt tribulationũ ſuaꝝ relationes reddit cauſas. quare ad eos ſecũdo non ierit: qm̃ non leui mutatõe cõſilij feciſſe ſe aſſerit: ſed ne aduẽtu ſuo triſticiã incurreret: cũ in peccato permanere diſcipulos repperiſſ3. Deinde poſt agnitos fruc tus penitẽtie recõciliat eũ eccleſie: quez in prima propter fornicationẽ a cõſortio ſanctorum iuſſerat amoueri Tertio cõtra pſeudo apoſtolos officij ſui dignitatem tuetur: et noui teſtamẽti miniſtros tãto ãteire gratia oſt ẽdit: quãto euãgeliũ eſt lege preſtãtius. Immorat etiã in cauſa illa plurimũ: quã breuiter i pri ma ...

❡ Epiſtola Pauli ad Corithios ſecũda incipit

❡ C.S. Captat Corinthios bñuolẽtia p ſuas tribulatões ad excitãdũ attentõez: et excuſat ſe de pmiſſiõe eius facta ❡ Cap'm i.

Aulus apoſtolus Jeſu Chriſti. p voluntatem dei: et Timothaeus frater eccleſiae dei quae eſt Corinthi. cum omnib⁹ ſanctis qui ſunt in vniuerſa Achaia Grã vobis et pax a deo pr̃e noſtro domino ieſu Chriſto. Benedictus deus et pa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

cleſijs Galathie: ita et vos facite per vnam ſabbati. Unuſquiſqꝫ
veſtꝝ apud ſe reponat. recondens quod ei bene placuerit: vt nō cuȝ
venero tunc collectae fiāt. Cum autem preſens fuero. quos probaue
ritis per epiſtolas. hos mittā perferre gratiā veſtrā in Hieruſalem.
Qð ſi dignū fuerit. vt ego eā mecū ibūt Ueniā aūt ad vos: cū mace
doniā pertrāſiero. Nā Macedoniā pertrāſibo Apd̄ vos āt forſitā
manebo: vl' etiā hyemabo: vt vos me deducatis q̄cūqꝫ iero Nolo eñ
vos mō in trāſitu videre. Spero enim me aliquātulū temporis ma
nere apud vos: ſi dñs permiſerit. Permanebo autē Epheſi vſqꝫ ad
pentecoſten. Oſtium eñ mihi apertū eſt magnū et euidēs. et aduer

[illegible]

lutāt vos eccleſie Aſiae. Salutat vos in domino multum aquila et
priſca: cū dom eſtica ſua eccleſia: apud quos et hoſpitor. Salutant
vos omnes fratres. Salutāt inuicem in oſculo ſancto. Salutatio
mea manu Pauli. Si quis nō amat dominū noſtꝝ Jeſuȝ Chriſtuȝ
ſit anathema maranatha Gratia domini noſtri Jeſu Chriſti. vobiſcū
Charitas mea cum omib' vobis in Chriſto Jeſu A M E N

¶ Epiſtola Pauli ad Corinthios prima explicit

¶ Prologꝰ in ſcḋaꝫ epl'am ad Corīthios incipit

In ſcḋa ad Corīthioſs epl'a quaſi in ꝑte ſupiori poſt tribulationū ſuaꝝ relationes reddit cauſas. quare ad eos ſecūdo non ierit: q̄m non leui mutatōe cōſilij feciſſe ſe aſſerit: ſed ne aduētu ſuo triſticiā incurreret: cū in peccato pmanere diſcipulos reperiſſꝫ. Deinde poſt agnitos fructus penitētie recōciliat eū eccleſie: queꝫ in prima propter fornicationē a cōſortio ſanctorum iuſſerat amoueri. Tertio cōtra pſeudo apoſtolos officij ſui dignitatem tuetur: et noui teſtamēti miniſtros tātoq̄ āteire gratia oſtēdit: quāto euāgeliū eſt lege preſtātius. Jmmorat etiā in cauſa illa plurimū: quā breuiter ī prima ɔtigerat: vt propto ac libēti aīo neceſſaria pn̄tis vite nō hn̄tibꝰ largiātur: et vtilitate ſpiritualis cōmercij cōmutēt pn̄tia cū futuris atq̄ꝫ abundātia ſua ſanctoꝝ inopiā ſuppleant: vt viciſſiꝫ eoruꝫ inopia ſanctoꝝ abūdātia ſuppleat. Jn fine repetit quod ſuperius cōtra pſeudo apoſtolos egerat: et iactatiōnē eoꝝ predicationeſq̄ꝫ de ſe glorioſas: vel collata antiq̄tate gn̄is: vel catalogo iniuriaꝝ ac periculoꝝ ſuoꝝ euacuat: dicitq̄ꝫ eos operarios ſubdolos: qui ad imitatōem ſathane trāſfigurētur in apl'os Chriſti ſub p̄dicatōis ſpē lucra pecuniaria queq̄ꝫ ſectātes..

¶ Argumentum incipit.

Poſt actā a Corinthijs pn̄iam cōſolatoriā ſcribit eis epiſtolaꝫ apl's a troade per Tituꝫ: et collaudās eos hortatᷣ ad meliora: cōtriſtatos quideꝫ eos. ſed emēdatos oſtēdens

¶ Argumētuꝫ explicit

¶ Epiſtola Pauli ad Corīthios ſecūda incipit.

¶ C. S. Captat Corinthios bn̄uolētia ꝑ ſuas tribulatōes ad excitādū attentōeꝫ: et excuſat ſe de ꝓmiſſiōe eius facta ¶ Capl'm i.

Paulus apoſtolus Jeſu Chriſti. ꝑ voluntatem dei: et Timothaeus frater eccleſiae dei quae eſt Corinthi. cum omnibꝰ ſanctis qui ſunt in vniuerſa Achaia Grā vobis et pax a deo pr̄e noſtro domino ieſu Chriſto. Benedictus deus et pa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

ter domini noſtri Jeſu Chriſti: pater miſericordiarū et deus totius
cōſolatōis: q̄ conſolat nos in omni tribulatione noſtra: vt poſſimus
⁊ ipſi cōſolari eos qui in omī preſſura ſunt p exhortatōem qua exhor
tamur et ipſi a deo: quoniam ſicut abundāt paſſiones Chriſti in nob
ita et per Chriſtum abūdat cōſolatio noſtra. Siue aūt tribulamur p
veſtra exhortatōe et ſalute: ſiue cōſolamur pro veſtra cōſolatione: ſi
ue exhortamur p veſtra exhortatione et ſalute quae opatur toleranti
am earūdem paſſionum quas et nos patimur: vt ſpes noſtra firma
ſit pro vobis. Scientes quoniā ſicut ſocij paſſionū eſtis: ſic eritis
et conſolationis: nō enim volumus ignorare vos fratres de tribulati
one noſtra quę facta ē in Aſia: quoniā ſupra modū grauati ſum⁹ ſup
ita virtutē vt tęderet nos etiā viuere. Sed ipſi in nobiſmetipſis rñ
ſuz mortꝫ habuim⁹: vt nō ſim⁹ fidentes in nob: ſꝫ in deo qui ſuſcitat
mortuos: qui de tātis periculis nos eripuit et eruit. in quem ſpram⁹
quoniā et adhuc eripiet adiuuātibus et vobis in orōne pro nobis: vt
vt ex multarum pſonis facierum eius quę in nobis eſt donationis: p
multos gratię agantur pro nobis Naz gloria noſtra hec eſt teſtimo
nium. cōſciētiae noſtrae: q in ſimplicitate cordis et ſinceritate dei: et
non in ſapiētia carnali: ſed in grā dei cōuerſati ſum⁹ in hoc mundo:
abundātius aūt ad vos No enim alia ſcribimus vobis qz quae legiſ
tis ⁊ cognouiſtis. Spero aūt q vſqz in finē cognoſcetis: ſicut ⁊ cog
nouiſtis nos ex parte: quia gloria veſtra ſumus. ſicut ⁊ vos noſtra: in
die domini noſtri Jeſu Chriſti. Et hac cōfidētia volui prius venire
ad vos vt ſcdam gratiā haberetis: et per vos trāſirem in Macedo
niaz: et iterum a Macedonia venirē ad vos: et a vobis deduci in Ju
deā. Cum ergo hoc voluiſſem: nunquid leuitate vſus ſuz: Aut quae
cogito ſecūdum carnē cogito: vt ſit apud me eſt et nō: Fidelis autem
de⁹: quia ſmo noſter qui fuit apud vos: nō eſt in illo. eſt et nō: ſed eſt
in illo eſt. Dei eñ filius Jeſus Chriſt⁹ qui in vobis per nos pdicatus
eſt: per me et Siluanū et Timotheum non fuit in illo. eſt et non: ſed
eſt in illo fuit. Quotquot enim pmiſſiones dei ſunt in illo eſt. Ideo
⁊ per ipſum dicim⁹ amen deo ad gloriā noſtram. Qui aūt confirmat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

nos vobiſcum in Chriſto et qui vnxit nos deus.et qui ſignauit nos
et dedit pignus ſpirit⁹ in cordibus noſtris. Ego autem teſtem deum
inuoco in animam meã. q parcẽs vobis nõ veni vltra Corinthuz:nõ
quia dominamur fidei veſtrae:ſed adiutores ſumus gaudij veſtri.
Nam fide ſtatis

¶C.S. Ponitur duplex cauſa quare apoſtolus nõ venerit Corin
thuz:ſcilicet ne cõtriſtaret:et alibi maiorẽ fructũ faceret:quẽ fructũ
faceret deiñ oñdit a quo falſos prophetas excludit ¶Ca.ij.

Statui autem hoc ipſuz apud me:ne iterum in triſticia veni
rem ad vos. Si enim ego contriſto vos:et quis eſt qui me le
tificet.niſi qui contriſtat ex me? Et hoc ipſuz ſcripſi vobis:vt nõ cuz
venero triſticiã ſup triſticiã habeam:de quibus oportuerat me gau
dere:confidẽs in omnibus vobis:quia meũ gaudium omnium veſtrũ
eſt. Nã ex multa tribulatione et ãguſtia cordis ſcripſi vobis per mul
tas lachrymas:non vt contriſtemini:ſed vt ſciatis quã charitatẽ ha
beam abundãtius in vobis Si quis autem cõtriſtauit me:nõ me cõ
triſtauit:ſed ex parte vt nõ onerẽ omnes vos. Sufficit illi q̃ eiuſmo
di eſt obiurgatio hec quae fit a pluribus:ita vt ecõtrario magis done
tis et conſolemini:ne forte abũdantiori triſticia abſorbeatur qui eiuſ
modi eſt. Propter quod obſecro vos vt cõfirmetis in illũ charitatẽ
Ideo enim et ſcripſi vobis vt cognoſcã experimẽtum veſtrum:an in
omnibus obedientes ſitis. Cui autem aliquid donaſtis:⁊ ego Nam
et ego quod donaui:ſi quid donaui propter vos in perſona Chriſti vt
non circumueniamur a ſathana: Non enim ignoramus cogitatões
eius. Cum veniſſem autem troadẽ propter euãgeliũ Chriſti:et oſtiũ
mihi apertum eſſet in domino:non habui requiem ſpiritui meo:eo q
non inuenerim Titum fratrem meum:ſed valefaciẽs eis:profectus
ſum in Macedoniam. Deo autem gratias qui ſemper triumphat
nos in Chriſto Jeſu:et odorem noticiae ſuae manifeſtat per nos in o
ni loco:quia Chriſti bonus odor ſumus deo in his qui ſalui fiũt:⁊ in
his qui perierunt. Alijs quidem odor mortis in mortez:alijs autez
odor vitẽ in vitam. Et ad hec quis tam idoneus. Non enim ſumus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

ſicut plurimi adulterātes verbū dei: ſed ex ſinceritate ſicut ex deo coram deo in Chriſto loquimur

¶ Ca. S. Oſtendit apoſtolꝰ ſe commendatione hoīm nō indigere nec eā quęrere: atq; recōmēdat miniſtros eccleſię Chriſti quātum ad officiū dignitatē: et quātū ad cognitionis excellentiā. ¶ Ca. iij

Incipimus iterū noſmetipſos cōmendare. Aut nunqd egemus ſicut quidā cōmendaticijs epiſtolis ad vos aut ex vobis Epiſtola noſtra vos eſtis ſcripta in cordibus noſtris quę ſcit̄ et legitur ab omnibus hominibus manifeſtati: q̄m epiſtola eſtis Chriſti miniſtrata a nobis et ſcripta nō atrimēto: ſed ſpiritu dei viui: nō in tabulis lapideis: ſed in tabulis cordis carnalibus. Fiduciam autem talem habemus per Chriſtum ad deū. Nō q̄ ſufficiētes ſumus cogitare aliqd a nobis quaſi ex nobis: ſed ſufficiētia noſtra ex deo eſt Qui et idoneos nos fecit miniſtros noui teſtamēti: nō littera ſed ſpū: Littera em occidit: ſpūs autem viuificat. Quod ſi miniſtratio mortis deformata in lapidibus fuit in gloria: ita vt nō poſſent intēdere filij iſrahel in faciē Moyſi propter gloriā vultus eius quę euacuat̄: quomodo non magis miniſtratio ſpūs erit in gloria? Nā ſi miniſtratio damnationis in gloria eſt: Nā ſi miniſtratio damnationis in gloria eſt: multo magis abūdat miniſteriū iuſticię in gloria. Nā nec glorificatum eſt quod claruit in hac parte: propter excellētem gloriam. Si em̄ quod euacuatur per gloriā eſt: multo magis quod manet in gloria ē. Habētes igitur talē ſpē multa fiducia vtimur Et nō ſicut Moyſes ponebat velamen ſuper faciē ſuā: vt non intenderet filij iſrahel in faciē eius quod euacuat̄: ſ; obtuſi ſunt ſenſus eorum. Uſq; in hodiernū diē idipſū velamē in lectiōe veteris teſtamēti manet nō reuelatū quod in Chriſto euacuat̄: ſed vſq; in hodiernū diē cū legitur Moyſes, velamē poſitum eſt ſuper cor eoꝝ. Cū aūt cōuerſus fuerit ad deū, auferet velamen. Dn̄s aūt ſpūs eſt Ubi aūt ſpūs dn̄i ibi libertas. Nos vo oēs reuelata facie gl'am dn̄i ſpeculātes in eādem imaginē trāſformamur a claritate in claritatē tanq̄ a domini ſpū.

¶ C. S. Commēdat apoſtolus miniſteriū noui teſtamēti: et quan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

tuz ad operatōem boni. et quātuz ad tolerātiaz mali ¶ Ca. iiij

IDeo habētes hāc administrationem. iuxta quod misericordiam cōsecuti ſumus nō deficimus: ſz abdicamus occulta dedecoris: non ambulantes in aſtutia: neqz adulterātes verbuz dei: ſz in manifeſtatione veritatis. cōmendātes noſmetipſos ad omnez cōſcientiam hominuz corā deo. Quod ſi etiā opertū eſt euāgelium noſtrū. in his qui pereūt eſt optū: in quibus deus huius ſeculi excecauit mētes infideliū vt nō fulgeat illuminatio euāgelij glorie Chriſti q̄ eſt imago dei. Nō enim noſmetipſos p̄dicam⁹: ſed Jeſuz Chriſtū dominū noſtrū. Nos aūt ſeruos veſtros p̄ Jeſuz: quoniā deus q̄ dixit de tenebris lucem ſplendeſcere: ip̄e illuxit in cordibus noſtris ad illuminatio-

[illegible]

qui ſuſcitauit Jeſuz. et nos cum Jeſu ſuſcitabit. et conſtituet vobiſcu

Omnia enim propter vos: vt gratia abundans per multos in grāz actione abundet in gloriā dei. Propter quod non deficimus. Sed licet is qui foris eſt noſter homo corrūpatur: tn̄ is q̄ int⁹ ē renouat de die in diē Jd em̄ quod in p̄nti ē momentaneū et leue tribulatōis nr̄e ſupra modū in ſublimitate eternū glorie pōdus opatur in nobis: nō cōtemplātibus nob quē videtur: ſed que nō vidētur. Que enim vident. temporalia ſunt: que autē non vident aeterna ſunt

¶ C. S. Agit de p̄mio iuſtoz apl's. ac eius deſiderio atqz debita ad ipſum preparatione, ac cauſa vtriuſqz. ¶ Ca. v.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

ſicut plurimi adulterātes verbū dei:ſed ex ſinceritate ſicut ex deo co-
ram deo in Chriſto loquimur

¶ Ca. S. Oſtendit apoſtol⁹ ſe commendatione hoim nō indigere nec eā querere:atqȝ recōmēdat miniſtros eccleſie Chriſti quātum ad officiū dignitatē:et quātū ad cognitionis excellentiā.

¶ Ca. iij

INcipimus iterū nosmetipſos cōmendare. Aut nunqd egemus ſicut quidā cōmendaticijs epiſtolis ad vos aut ex vobis Epiſtola noſtra vos eſtis ſcripta in cordibus noſtris que ſcit et legitur ab omnibus hominibus manifeſtati:qm̄ epiſtola a eſtis Chriſti miniſtrata a nobis et ſcripta nō atrimēto:ſed ſpiritu dei viui:nō i tabulis lapideis:ſed in tabulis cordis carnalibus. Fiduciam autem

Moyſes ponebat velamen ſuper faciē ſuā:vt non intenderēt filij iſrahel in faciē eius quod euacuat:ſȝ obtuſi ſunt ſenſus eorum. Uſqȝ in hodiernū diē idipſuz velamē in lectōe veteris teſtamēti manet nō reuelatū quod in Chriſto euacuat:ſed vſqȝ in hodiernū diē cum legitur Moyſes. velamē poſitum eſt ſuper cor eoꝝ. Cū aūt cōuerſus fuerit ad deuz. auferur velamen. Dñs aūt ſpūs eſt Ubi aūt ſpūs dñi ibi libertas. Nos ꝟo oēs reuelata facie glām dñi ſpeculātes in eādez imaginē trāſformamur a claritate in claritatē tanqȝ a domini ſpū.

¶ C. S. Commēdat apoſtolus miniſteriū noui teſtamēti:et quan-

tūz ad operatōem boni. et quātuz ad tolerātiaz mali ¶ Ca. iiij

IAm Deo habētes hāc adminiſtrationem. iuxta quod miſericordi-
am cōſecuti ſumus nō deficimus: ſz abdicamus occulta dede-
coris: non ambulantes in aſtutia: neqꝫ adulterātes verbuz dei: ſz in ma-
nifeſtatione veritatis. cōmendātes noſmetipſos ad omnez cōſcienti-
am hominuz corā deo. Quod ſi etiā opertū eſt euāgelium noſtrū. in
his qui pereūt eſt optū: in quibus deus huius ſeculi excecauit mētes
infideliū vt nō fulgeat illuminatio euāgelij glorie Chriſti q̄ eſt ima-
go dei. Nō enim noſmetipſos p̄dicam⁹: ſed Jeſuz Chriſtū dominū
noſtr̄. Nos aūt ſeruos veſtros p Jeſuz: quoniā deus q̄ dixit de tene-
bris lucez ſplendeſcere: ipſe illuxit in cordibus noſtris ad illuminatio-
nem ſcīe claritatꝫ dei in facie Chriſti Jeſu. Habem⁹ aūt theſaurū iſtū
in vaſis fictilibus. vt ſublimitas ſit virtutis dei: et non ex nobis. In
oībus tribulationē patimur: ſed nō anguſtiamur. Aporiamur: ſz nō
deſtituimur. Perſecutionē patimur: ſed nō derelinq̄mur. Humilia-
mur: ſed nō cōfundimur. Deijcimur: ſed nō perimus. Semꝑ mor-
tificationē Jeſu Chriſti in corpore noſtro circūferētes: vt et vita Je-
ſu manifeſtetur in corporibus noſtris. Semꝑ em̄ nos q̄ viuimus in
mortē tradimur ꝑpter Jeſuz: vt et vita Jeſu manifeſtetur in carne
noſtra mortali. Ergo mors in nobis opatur: vita autē in vobis. Ha-
bentes aūt eundē ſpm̄ fidei: ſicut ſcriptū eſt: Credidi propter quod
locut⁹ ſum. et nos credim⁹ propter qd̄ et loquimur: ſciētes quoniam
qui ſuſcitauit Jeſuz: et nos cum Jeſu ſuſcitabit. et conſtituet vobiſcū.
Omnia enim propter vos: vt gratia abundans per multos in grāꝫ
actione abundet in gloriā dei. Propter quod non deficimus. Sed
licet is qui foris eſt noſter homo corrūpatur: tn̄ is q̄ int⁹ ē renouat̄ de
die in diē. Idem quod in p̄nti ē momentaneū et leue tribulatōis nr̄e
ſupra modū in ſublimitate eternū glorie pondus opatur in nobis: nō
cōtemplātibus nob quę videtur: ſed quę nō videtur. Que enim vi-
dent. temporalia ſunt: que autē non vident̄ aeterna ſunt.

¶ C. v. Agit de p̄mio iuſtoꝝ apl's. ac eius deſiderio atqꝫ debita ad
ipſum preparatione, ac cauſa vtriuſqꝫ. ¶ Ca. v.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Scimus enim qm̄ terreſtris dom⁹ noſtra huius habitationis diſſoluat: ꝙ edificationē ex deo habemus domū non manu facta: ſꝫ eternā in coelis. Nā et in hoc ingemiſcim⁹ habitationē noſtraꝫ q̄ de coelo ē ſuperindui cupiētes: ſi tn̄ veſtiti et nō nudi inueniamur. Nā et qui ſum⁹ in hoc tabernaculo ingemiſcim⁹ grauati: eo ꝙ nolumus expoliari. ſed ſuperueſtiri: vt abſorbeat quod mortale eſt a vita. Qui autē efficit nos in hoc ipm̄ deus q̄ dedit nobis pign⁹ ſpiritus. Audētes igitur ſp̄ et ſciētes qm̄ dum ſum⁹ in hoc corpore pegrinamur a dn̄o Per fidē eniꝫ ābulamus et nō p ſpeciē. Audemus aūt et bonā volūtateꝫ habem⁹ magis pegrinari a corpore et p̄nte s eſſe ad dn̄m: et ideo cōtendim⁹ ſiue abſentes ſiue p̄ntes placere illi. Oēs em̄ nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti: vt referat vnuſquiſqꝫ ꝓpria corpis prout geſſit. ſiue bonū. ſiue malū. Sciētes ergo timorem dn̄i hoibus ſuadem⁹: deo aūt manifeſti ſum⁹. Spero aūt et i cōſciētijs veſtris manifeſtos nos eſſe: Nō iterꝫ cōmendam⁹ nos vobis ſed occaſionē damus vobis gloriādi ꝓ nobis: vt habeatis ad eos q̄ in facie gloriātur et nō in corde. Siue em̄ mente excedim⁹ deo ſiue ſobrij ſumus vobis. Charitas em̄ Chriſti vrget nos eſtimātes hoc: q̄niaꝫ ſi vn⁹ pro om̄ibus mortu⁹ eſt: ḡ om̄es mortui ſunt. Et ꝓ omib⁹ mortu⁹ eſt Chriſt⁹. vt et q̄ viuunt: iā non ſibi viuāt. ſed ei qui ꝓ ipſis mortu⁹ eſt et reſurrexit. Itaqꝫ nos ex hoc nemineꝫ nouimus ſm̄ carnē Et ſi cognouimus ſm̄ carnē Chriſtū: ſed nunc iā non nouimus. Si qua ergo in Chriſto noua creatura vetera trāſierūt. ecce facta ſūt oīa noua āt. Omia tāt ex deo q̄ nos recōciliauit ſibi ꝑ Chr̄m: et dedit nobis miniſteriuꝫ recōciliatōis. Quoniā quideꝫ deus erat in Chrō mūduꝫ recōciliās ſibi: nō r̄putās ill' delicta ipoꝝ: ⁊ poſuit in nob' v̄bū recōciliatōis. Pro Chrō ḡ legatōe fungimur tāqꝫ deo exhortāte per nos Obſecram⁹ ꝓ Chrō: recōciliamini deo Eū qui non nouerat peccatū. ꝓ nobis pctm̄ fecit: vt nos efficeremur iuſticia dei in ipſo

C. S. Hortatur ad bonum Corinthios apoſtolus in futuro agēdum q̄ꝫtum ad exterioreꝫ conuerſationem: interiorem deuotionem: ac infidelium vitationem; Ca. vi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Adiuuātes autem exhortamur:ne inuacuū grām dei recipia
tis. Ait em̄: Tēpore accepto exaudiui te:et in die ſalutis ad
iuui te. Ecce nūc nūc tempus acceptabile:ecce nunc dies ſalutis. Ne
mini dātes vllā offenſionez. vt nō vituperet miniſteriū noſtꝝ:ſed in
omnibus exhibeam⁹ noſmetipſos ſicut dei miniſtros. In multa pa
tientia:in tribulatōibus:in neceſſitatib⁹:in āguſtijs:in plagis:in car
ceribus:in ſeditionib⁹:in laboribus:in vigilijs:in ieiunijs. In caſti
tate:in ſciā:in lōganimitate:in ſuauitate: in ſpū ſancto:in charitate
non ficta:in verbo ꝟitatis:in ꝟtute dei. Per arma iuſticie a dextris
ꝛ a ſiniſtris:per gloriā et ignobilitatē:per infamiā et bonā famā Ut
ſeductores et veraces:ſicut qui ignoti et cogniti:quaſi moriētes. et
ecce viuimus:vt caſtigati et non mortificati. Quaſi triſtes. ſemꝑ aūt
gaudentes. Sicut egētes:multos aūt locupletātes. Tāq̄ʒ nihil hn̄
tes:et oia poſſidētes. Os noſtꝝ patet ad vos o Corynthij:cor noſtꝝ
dilatum eſt. Nō anguſtiamini in nobis:anguſtiamini aūt in viſce
ribus veſtris. Eandez aūt hn̄tes remunerationem:tanq̄ʒ filijs dico.
dilatamini et vos. Nolite iugum ducere cū infidelibus. Que enim
participatio iuſticie cum iniq̄tate:aut que ſocietas luci ad tenebras
Que aūt cōuentio Chriſti ad Belial: Aut quae ꝑs fideli cum infi
deli: Qui autē cōſens⁹ tēplo dei cuz idolis: Uos em̄ eſtis tēplū dei.
viui ſicut dicit de⁹: Quoniā inhabitabo in illis ꝛ inambulabo īt eos
et ero illoꝝ deus:et ipſi erunt mihi popul⁹ Propter quod exite de me
dio eoꝝ:et ſeperamini dicit dominus:et immundū ne tetigeritis: et
ego recipiā vos:et ero vobis in patrem: ꝛ vos eritis mihi in filios ꝛ fi
lias:dicit dn̄s omnipotēs.

C. S. Monitio vtilis apoſtoli premittitur ad Corinthios de pꝰ
teritis bonis cōmendātur

Ca. vij

Has ergo habentes promiſſiōes chariſſimi: mūdemus nos
ab omī inquinamēto carnis et ſpūs pficiētes ſanctificatōez
in timore dei. Capite nos. Neminē leſimus:neminem corrupimus
neminē circūuenimus. Nō ad cōdemnatōem veſtrā dico. Prēdixi
mus em̄ q̄ in cordib⁹ noſtris eſtis ad cōmoriēduz et ad conuiuēduz

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Multa mihi fiducia eſt apud vos: multa mihi gloriatio pro vobis.
Repletus ſum cõſolatõe: ſuperabũdo gaudio. in omĩ tribulatõe vr̃a
Nam et cum veniſſemus in Macedoniã: nullã requiem habuit ca
ro noſtra: ſed omnem tribulatõem paſſi ſum⁹. Foris pugnae intus ti
mores. Sed q̃ cõſolatur humiles: cõſolatus eſt nos deus in aduẽtu
Titi. Nõ ſolum aũt in aduẽtu eius: ſed etiã in cõſolatõe in qua cõſo
latus eſt in vobis. referẽs vobis veſtꝝ deſideriũ. veſtꝝ fletũ: veſtram
emulatõem pro me: ita vt magis gauderẽ. Qm̃ etſi cõtriſtaui vos in
epiſtola. nõ me poenitet. Et ſi poeniteret vidẽs ꝙ epiſtola illa ⁊ ſi ad
horã vos contriſtauit: nũc gaudeo: nõ qꝛ cõtriſtati eſtis ad poeniten
tiã. Cõtriſtati em̃ eſtis ſm deũ: vt in nullo detrimẽtuꝫ patiamini ex
nobis. Que em̃ ſecũduꝫ deũ triſticia eſt. poenitentiã in ſalutẽ ſtabi
lem operaṫ: ſeculi aũt triſticia mortẽ operaṫ. Ecce em̃ hoc ipm ſecun
dũ deũ contriſtari vos: quãtaꝫ in vob operaṫ ſollicitudinẽ: ſꝫ defen
ſionẽ: ſꝫ indignationẽ: ſꝫ timorẽ: ſꝫ deſideriũ: ſꝫ emulatõem: ſꝫ vindic
tam. In oibus exhibuiſtis vos incõtaminatos eẽ negocio. Igitur et
ſi ſcripſi vobis: nõ propter euꝫ qui fecit iniuriã: nec propter eum qui
paſſus eſt: ſed ad manifeſtãdaꝫ ſollicitudinẽ noſtram quam habem⁹
pro vobis corã deo. Ideo quoqꝫ cõſolati ſumus. In cõſolatõe auteꝫ
noſtra abundãtius magꝫ gauiſi ſum⁹ ſuper gaudio Titi: qꝛ refect⁹ eſt
ſpiritus ei⁹ ab omnibus vob: Et ſi quid apud illũ de vobis gloriat⁹ ſuꝫ
non ſuꝫ confuſus: ſed ſicut omnia vobis in ꝟitate locuti ſumus: ita
et gloriatio noſtra quae fuit ad Titum. veritas facta eſt. Et viſcera
eius abundãtius in vobis ſunt: reminiſcẽtis omniũ veſtruꝫ obedien
tiam quõ cum timore et tremore excepiſtis illũ. Gaudeo ꝙ in omnib⁹
confido in vobis

Ca. S. Ad elemoſynã in Hieruſaleꝫ mittẽdaꝫ Corinthios hor
tatur apoſtolus: et agit de collectorib⁹ hui⁹ elemoſynę Ca viij

NOtã autem facimus vobis fratres grãm dei q̃ data eſt in ec
cleſijs Macedoniae: et ꝙ in multo experimẽto tribulatõis
abundãtia gaudij ipſoꝝ fuit: et altiſſima paupertas eoꝝ abundauit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

in diuitias ſimplicitatis eoꝝ. Quia ſm̄ virtutem teſtimonium illis
reddo: et ſupra virtutē volūtarij fuerūt cum multa exhortatōe et ob
ſecrātes nos gratiā et cōmunicationē miniſterij quod fit in ſanctos
Et nō ſicut ſperauimus: ſed ſemetipſos dederūt primuꝫ domino: de
inde nobis per volūtateꝫ dei: ita vt rogaremus Tituꝫ: vt quemad-
modū coepit: ita et perficiat in vobis etiā gratiam iſtā. Sed ſicut in
om̄ibus abūdatis fide. ſpe et ſermone et ſcīa: et om̄i ſollicitudine inſu
per et charitate veſtra in nos: vt in hac gratia abūdetis. Non quaſi
imperās dico: ſed per alioꝝ ſollicitudinē etiā veſtrae charitatis inge
niū bonū cōprobans. Scitis eñ gratiaꝫ domini noſtri Jeſu Chriſti
q̄m propter vos egenꝰ factus ē cuꝫ eſſet diues: vt illius inopia vos di
uites eſſetis. Et conſiliū in hoc do. Hoc eñ vobis vtile eſt qui nō ſo-
lū facere: ſed ⁊ velle cepiſtis ab āno priore. Nūc vero ⁊ facto ꝑficite
vt quemadmodū prōptus ē animus volūtatis: ita ſit et ꝑficiendi ex
eo quod habetis. Si eniꝫ voluntas ꝓmpta eſt ſm̄ id qđ habet. accep
ta eſt nō ſm̄ id qđ non habet. Nō eñ vt alijs ſit remiſſio: vobis autē
tribulatio: ſed ex equalitate in preſenti tempore veſtra abūdātia. illo
rum inopiā ſuppleat: vt et illoꝝ abundātia veſtrae inopiae ſit ſupple
mētuꝫ vt fiat equalitas: ſicut ſcriptum ē. Qui multū non abunda-
uit: et qui modicū non minorauit. Gratias aūt ago deo meo q̄ dedit
eandē ſollicitudinē pro vobis in corde Titi: quoniā exhortatōeꝫ q̄-
deꝫ ſuſcepit: ſed cum ſollicitior eſſet ſua voluntate profectus eſt ad
vos. Miſimꝰ autem cum illo fratrē ⁊ noſtrū. cuius laus eſt in euāge-
lio per omnes eccleſias. Nō ſolum autem. ſed et ordinatus eſt ab ec-
cleſijs comes peregrinationis noſtrae in hāc gratiam quae miniſtra-
tur a nobis ad domini gloriam et deſtinatam voluntatem noſtram
Deuitantes hoc. ne quis nos vituperet in hac plenitudine quae
miniſtratur a nobis in domini gloriaꝫ. Prouidemus enim bona nō
ſolum coram deo: ſed etiam corā hominibus. Miſimus autē cuꝫ
illis et fratrem noſtꝝ quem probauimꝰ in multis ſepe ſollicitū eſſe:
nūc aūt multo ſollicitiorē ꝯfidētia multa in vos ſiue pro Tito q̄ eſt
ſocius meus et in vobis adiutor: ſiue fratres noſtri apoſtoli eccleſiaꝝ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

rum glorię Chriſti. Oſ̄ſionem ergo quae eſt charitatis veſtre et nr̄ę
gloriae pro vobis in illos oſtendite in faciē eccleſiaꝝ

¶ Ca. S. Apoſtolus ſuſpitionē excludens. docet elemoſynā eſſe dā
dam velociter. abundanter et hilariter. ¶ Ca. ix

NAm de miniſterio qđ fit in ſanctos. ex abūdanti eſt mihi ſcribere vobis. Scio eñ promtū animū veſtꝝ pro quo de vobis glorior apud macedones: quoniā ⁊ Achaia parata eſt ab āno p̄terito et veſtra ęmulatio prouocauit plurimos. Miſimꝰ autem frēs vt ne quod gloriamur de vobis. euacuetur in hac parte: vt quemadmoduz dixi parati ſitis: ne cū venerint Macedones mecū et inuenerint vos imparatos: erubeſcamꝰ nos: vt nō dicamꝰ vos in hac ſubſtātia. Neceſſariū ergo exiſtimaui rogare frēs: vt pręueniāt ad vos: et p̄parent repromiſſam benedictōem hāc paratā eſſe: ſi quaſi benedictionē. nō quaſi auariciā. Hoc autem dico: Qui parce ſeminat: parce et metet. Et qui ſeminat in benedictōibus: de bn̄dictionibꝰ et metet. Unuſqſqꝫ prout deſtinauit in corde ſuo: nō ex triſticia aut ex neceſſitate. Hilarē enim datorez diligit deus. Potēs eſt aūt deus omnē grām abundare facere in vobis: vt in omībus ſemper omnē ſufficientiā habētes abundetis in omne opꝰ bonum. Sicut ſcriptum eſt: Diſperſit dedit pauperibus: iuſticia eiꝰ manet in ſeculū ſeculi. Qui aūt adminiſtrat ſemen ſeminātí: et panē ad mādu cāduz pręſtabit. Et multiplicabit ſemē veſtrum: et augebit incremēta frugum iuſticię veſtrę: vt in omnibus locupletati abūdetis in omnē ſimplicitatē: quę operaꝛ ꝑ nos gratiaꝝ actionē deo. Qm̄ miniſteriū huius officij nō ſolū ſupplet ea quę deſunt ſanctis. ſed etiā abūdat per multas gratiaꝝ actōes in dn̄o per probatōem miniſterij huius: glorificātes deum in obediētia confeſſionis veſtrę in euāgelio Chriſti et ſimplicitate cōmunicatōis vr̄ę in illos: et in oēs. et in ipſorum obſecratione pro vobis. deſiderantiū vos propter eminētem gratiam dei in vobis. Grās ago deo ſuper inenarrabili dono eius.

¶ C. S. Excuſat ſe apoſtolus de ſibi falſe impoſitis ꝑ facti euidentiam: ac per rationem et exempla ¶ Ca. X.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

IPſe aūt ego Paulus.obſecro vos per māſuetudinem et mo-
deſtiā Chriſti:qui in facie quidē humilis ſum inter vos:ab-
ſens autem cōfido in vobis. Rogo autē vos ne pñs audeā per eā con
fidētiā qua exiſtimor audere in quoſdā:qui arbitrātur nos tāq̃ ſm
carnem ābulemus. In carne eñi ambulātes:non tamē ſm carnē mi
litamus. Nā arma militię noſtrae non carnalia ſunt:ſed potētia deo
ad deſtructionē munitionū cōſilia deſtruētes:et omnē altitudinem
extollentē ſe aduerſus ſciētiam dei:et in captiuitatē redigentes om-
nem intellectum in obſequiū Chriſti:et in promptu habentes vlciſci
omnem inobedientiam:cum impleta fuerit veſtra obedientia. Quae
ſm faciem ſunt videte: Si quis confidit Chriſti ſe eſſe:hoc cogitet
iterū apud ſe:quia ſicut et ipſe Chriſti eſt:ita et nos. Nam et ſi aplꝰ
aliquid gloriatus fuero de poteſtate noſtra quā dedit nobis dominꝰ
in aedificatōem:et nō in deſtructionē veſtram.nō erubeſcā. Ut aūt
nō exiſtimet tanq̃ terrere vos per epiſtolas:quoniam quidem epiſto-
lę inquiūt graues ſunt et fortes. Preſentia autem corporis infirma
et ſermo contemptibilis:hoc cogitet qui eiuſmodi eſt:quia quales ſu-
mus verbo per epiſtolas abſentes:tales et praeſentes in facto Non
eñi audemus inſerere aut comparare nos quibuſdā qui ſeipos com-
mendāt:ſed ipſi in nobis noſmetipſos mētientes:et cōparātes noſ-
metipſos nobis. Nos aūt non in immēſum gloriabimur:ſed ſecun
dum mēſuram regulę qua menſus eſt nobis deus mēſuram ptingen
di vſq̃ ad vos. Non eñi quaſi non pertingētes ad vos.ſuperextēdi-
mus nos. Uſq̃ ad vos eñi peruenimꝰ in euāgelio Chriſti:non in im
menſum gloriātes in alienis laboribus. Spē aūt habētes creſcentis
fidei veſtrę in vobis magnificari ſm regulā noſtram in abundantia
etiam illa quę vltra vos ſunt euāgelizare.non in aliena regula in his
quae prę parata ſunt gloriari. Qui aūt gloriatur:in domino glorietur.
Non eñi qui ſeipſum cōmēdat.ille probatꝰ eſt:ſed quē deꝰ cōmēdat

¶ C.S. Apoſtolus ſuam ponit commendationem:praemittendo
rationem commendationis ex ſuis operibus ac malis perpeſſis.

¶ Capitulum Xi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Utinam ſuſtineretis modicum quid inſipientiae meae:ſed et
ſupportate me. Emuloꝛ em̄ vos dei ęmulatione. Deſpōdi e-
nim vos dei ęmulatione. Deſpondi enim vos vni viro. virginē caſtā
exhibere Chꝛiſto. Timeo autem ne ſicut ſerpens Euam ſeduxit aſtu
tia ſua. ita coꝛrumpātur ſenſus veſtri. et excidant a ſimplicitate quę
eſt in Chꝛiſto Jeſu. Nā ſi is qui venit alium Chꝛiſtum pręꝺicat quē
non pꝛeꝺicauimus:aut alium ſpiritu accipitis que non accępiſtis
aut aliuꝺ euāgeliū quoꝺ non recępiſtis.recte pateremini. Exiſtimo
em̄ nihil me minus feciſſe a magnis apoſtolis. Nā et ſi imperitꝰ ſer-
mone:ſeꝺ non ſcientia. Jn om̄ibus autē manifeſtus ſu vobis. Aut
nūquiꝺ peccatum feci meipſum humilians vt vos exaltemini: Qm̄
gratis euangelium ꝺei euangelizaui vobis:alias eccleſias expoliaui.
accipiens ſtipenꝺium aꝺ miniſteriū veſtrum. Et cum eſſem apꝺ vos
et ęgerem:nulli oneroſus fui. Na quoꝺ mihi ꝺeerat ſuppleuerunt
fratres qui venerūt ꝺe maceꝺonia:et in omnibus ſine onere me vob
ſeruaui et ſeruabo. Eſt veritas Chꝛiſti in me:quoniam hęc gloꝛiatio
non infꝛingꝛtur in me in regio nibus A chaiae. Quare: Quia non
ꝺiligo vos: Deꝰ ſcit. Quoꝺ autē facio et facia:vt ampute occaſio-
nē eoꝛum qui volunt occaſionem: vt in quo gloꝛiātur. inueniantur
ſicut et nos. Nam eiuſmoꝺi pſeuꝺo apoſtoli ſunt operarij ſubꝺo-
li. tranſfigurātes ſe in apoſtolos Chꝛiſti. Et non mirum Jpſe enim
ſathanas tranſfigurat ſe in angelum lucis. Non ergo eſt magnum
ſi miniſtri eius tranſfigurētur velut miniſtri iuſticię quoꝝ finis erit
ſecunꝺu opera ipſoꝝ Jterum ꝺico ne quis putet me inſipiētem eſſe
Alioquin velut inſipiente accipite me:vt et ego moꝺicum quiꝺ glo
rier Quoꝺ loquoꝛ nō loquoꝛ ſm̄ ꝺeum:ſeꝺ quaſi in inſipientia i hac
ſubſtantia gloꝛiae:quoniam multi gloꝛiantur ſcꝺm carnem:et ego
gloꝛiaboꝛ. Libenter enim ſuffertis inſipientes:cu ſitis ipi ſapiētes.
Suſtinetis enim ſi quis vos in ſeruitutem reꝺigit:ſiquis ꝺeuoꝛat
ſi quis accipit:ſi quis extollitur:ſi quis in faciem vos cęꝺit. Secun
ꝺum ignobilitatem ꝺico. quaſi nos infirmi fuerimus in hac parte.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

In quo quis audet in inſipientia dico. audeo et ego. Hebraei ſunt et ego. Iſraelitae ſunt et ego. Semen Abrahę ſunt et ego. Miniſtri Chriſti ſunt et ego. Ut minus ſapiens dico plus ego. In laboribus plurimis: in carceribus abundãtius: in plagis ſupra modũ: in mortibus frequẽter. A Iudeis quinquies quadragenas vna minꝰ accępi Ter virgis cęſus ſum: ſemel lapidatus ſum: ter naufragium feci nocte et die in profundo maris fui. In itineribus ſępe: periculis fluminum: periculis latronũ: periculis ex genere: periculis ex gentibus periculis in ciuitate: periculis in ſolitudine: periculis in mari: periculis in falſis fratribus. In labore et erũna: in vigilijs multis: in fame ꝛ ſiti: in ieiunijs multis. In frigore et nuditate: pręter illa quę intrinſecus ſunt inſtãtia mea: quotidiana ſollicitudo omniũ eccleſiarum Quis infirmatur: et ego nõ infirmor: Quis ſcãdalizatur: ꝛ ego nõ vror Si gloriari oportet: quę infirmitatis meę ſunt gloriabor. Deꝰ et pater domini noſtri Ieſu Chriſti ſcit. q̃ eſt benedictus in ſaecula ꝙ non mentior. Damaſci ꝑpoſitus gẽtis arethę regis cuſtodiebat ciuitatem damaſcenorũ: vt me cõprehenderet. Et ꝑ feneſtrã in ſporta dimiſſus ſum per murũ: et ſic effugi manus eius.

¶ Ca. S. Recommẽdat ſe apoſtolus ex diuinis reuelationibus: et ponit ibi remedium cõtra periculũ ſuperbię: et ſeipm̃ excuſat: ponẽs beneficia Corinthijs impenſa

SI gloriari oportet: nõ expedit quidẽ Ueniã autẽ ad viſiões et reuelationes domini. Scio hominẽ in Chriſto ante ãnos quatuordecim: ſiue in corpore: ſiue extra corpus. neſcio: deus ſcit raptum huiuſcemodi vſq3 ad tertium coe lum Et ſcio huiuſcemodi hominem ſiue in corpore ſiue extra corpus. neſcio: deus ſcit quoniam raptus eſt in paradiſum et audiuit arcana verba quae non licet homini loqui Pro huiuſcemodi gloriabor: pro me autem nihil niſi in infirmitatibus meis. Nam et ſi voluero gloriari. non ero inſipiens: veritatem enim dicam. Parco autem ne quis me exiſtimet ſup̃ id quod videt in me; aut audit aliquid ex me. Et ne magnitudo reue

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

lationū extollat me: datus eſt mihi ſtimulus carnis meę āgelus Sa
thanę qui me colaphizet. Propter quod ter dominū rogaui vt diſce
deret a me. Et dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea: naꝫ virtus in in-
firmitate perficit. Libēter igitur gloriabor in infirmitatibus meis:
ut inhabitet in me virtus Christi. Propter quod placeo mihi in in-
firmitatibus meis: in contumelijs: in neceſſitatibus: in perſecutio-
nibus: in anguſtijs pro Christo. Cum eniꝫ infirmor. tunc potēs ſuꝫ.
Factus ſum inſipiēs. vos me coegiſtis. Ego em̄ a vobis debui com-
mendari. Nihil em̄ minus feci ab his qui ſunt ſupra modū apoſtoli.
Tametſi nihil ſum: ſigna tamē apoſtolatꝰ mei facta ſunt ſuper vos
in omni patientia: in ſignis et prodigijs et virtutibus Quid em̄ eſt
quod minus habuiſtis pręcęteris eccleſijs. niſi ꝙ ego ipſe non graua
ui vos Donate mihi hāc iniuriā. Ecce tertio hoc paratus ſum veni
re ad vos: et non ero grauis vobis. Nō enim quęro quę veſtra ſunt:
ſed vos Nec enim debēt filij parentibus theſaurizare: ſed parētes fi-
lijs. Ego autem libētiſſime impendā: et ſuperimpendar ego ipſe ꝑ
animabus veſtris: licet plus vos diligens. minus diligar: Sed eſto
Ego vos nō grauaui: ſed cū eſſem aſtutus dolo vos cepi. Nunquid
per aliquē eorum quos miſi ad vos. circūueni vos: Rogaui Titum
et miſi cum illo ad fratrem. Nūquid Titus vos circūuenit: Nōne
eodem ſpiritu ambulauimꝰ: Nō eiſdem veſtigijs: Olim putatis ꝙ
excuſemus nos apud vos. Corā deo in Christo loquimur. Om̄ia āt
chariſſimi propter ędificationē veſtram. Timeo eniꝫ ne forte cū ve-
nero: nō quales volo inueniā vos: et ego inueniar a vobis qualem nō
vultis: ne forte contentiones: ęmulationes: animoſitates: diſſenſio-
nes: detractiones: ſuſurrationes: inflationes: ſeditiones inter ſit vos.
Ne iterum cum venero humiliet me deus apud vos: et lugeā mul-
tos ex his qui ante peccauerūt: et non ęgerunt poenitentiā ſuper im-
mundicia et fornicatione: et impudicitia quā geſſerunt.

¶ C. S. Uituperat apoſtolus adherentes prophetis falſis. com-
mendando perſiſtentes in vera doctrina: et finaliter ponitur saluta-
tio

¶ Capitulum xiij.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

ECce tertio hoc venio ad vos: vt in ore duoꝝ vel triuz teſtiū ſta
bit oē verbū. Prȩdixi enim et predico: vt preſens vobis et nūc
abſens his qui añ peccauerūt et cȩteris omnibus quoniaz ſi venero.
iterum nō parcam. An experimētuz quȩritis eius qui in me loquit
Christus: Qui in vobis nō infirmat: ſed potēs eſt in vobis. Naz et
ſi crucifixus eſt ex infirmitate: ſed viuit ex virtute dei. Naz et nos in
firmi ſumus in illo: ſed viuemus cū eo ex virtute dei in vobis. Voſ
metipſos temptate ſi eſtis in fide: ipſi vos probate. An nō cognoſci
tis voſmetipſos: quia Chriſtus Jeſus in vobis eſt: Niſi forte repro
bi eſtis. Spero autem ꝙ cognoſcitis: quia nos non ſumus reprobi.
Oramus autē deum vt nihil mali faciatis: nō vt nos probati perea
mus: ſed vt vos quod bonum eſt faciatis. Nos aūt vt reprobi ſimus
Nō poſſumus enim aliquid aduerſus veritatem: ſed pro veritate
Gaudemꝰ enim quoniā nos infirmi ſumus: vos autem potētes eſtis
Hoc et oramus veſtram conſummationem. Ideo enim hec abſens
ſcribo: vt nō preſens durius agā ſecundum poteſtatem quā dominꝰ
dedit mihi in ȩdificationē et non in deſtructionem. De cȩtero autez
fratres gaudete; perfecti eſtote. exhortamini: idipſum ſapite. Pacem
habete: et deus pacis et dilectionis erit vobiſcum. Salutate inuicez
in oſculo ſancto. Salutāt vos omnes ſancti. Gratia domini noſtri
Jeſu Chriſti: et charitas dei: et communicatio ſancti ſpiritus ſit cuz
omnibus vobis A M E N.

¶ Explicit epiſtola Pauli ad Corinthios ſecunda

¶ Excuſum Dauentriȩ in aedibus Alberti
pafraet Anno dñi M.CCCCC.
decio quinto; kalēdis Aprilibꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

¶Althelmi preſbyteri de ſancto Paulo Apoſtolo Carmē excriptuꝫ a Joāne Aedicollio agrip. ex ātiquiſſimo ei⁹ de ūginitate utriuſqꝫ ſexus libro. q̄ literis vetuſtiſſimis et p̄pe exeſis (ut vix dinoſci poſſint) erat exaratus

∴

SI legimus priſco vulgatum tempore Saulum
Imperijs procerum qui Chriſti dogmata tempſit
Alma beatoꝝ contorquens membra virorum
Dum priſcae voluit legis regnare latebras
Et Chriſto patrios veterum preponere ritus
Uertitur interea mutato nomine ſanctus
Paulus apoſtolicae meruit preconia famę
Inſula virgineo quem comit ſacra pudore
Quamuis iam dudum damnaret carcere tetro
Membra cateruarum ſeruantum foedera Chriſti
Sed deus excelſus qui mutat corda reorum
Traxit ouem egregia ſęua de fauce luporum
Qui plerumqꝫ tetros furua nigredine coruos
Uertit in albentes glauco ſine felle columbas
Dum ſceleratorum clementer crimina laxat
Candida virtutum concedens dona ſacrarum
Quē pater igeminās alta bis clamat ab arce — Actuū ix.
Tunc ruit in faciem proſtrato poplite Paulus
Stipatus tenebris et clari luminis expers
Quāuis cecatus ſentiret dāna pupillae
Aſt tamen e celo vidit fulgeſcere ſolem
Pectora qui ſemper luſtrauit luce ſerena
Hic erat egregius doctor mundiqꝫ magiſter
Barbara conuertens doctrinis agmina ſacris

¶τελοσ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Joannes apud grecos et aspiratione caret: et e te trisyllaba dictio: prima i breui, [illegible] longa: male ergo formatus dicit [illegible] apud [illegible] ephesius veneranda Joannem. [illegible] Dedulius: et male (si auctori et [illegible] credimus) Paulus longobardus historicus in hymno [illegible] queant lapis in alto adoneo Sancte Joannes. Apud hebreos autem trisyllabum est aspiratione [illegible] Unde Georgius [illegible] Similiter hoc nomen etiam apud latinos debet [illegible] trisyllabum: quum nos latini hoc nomen ab hebreis mutuati simus.

Interpretatur autem Joannes gratia dei vel in quo est gratia dei. Vel cui donatio facta est a deo

Damascenus Invidia est dolor de aliena foelicitate

Lira [illegible] in bona partem [illegible] pro honesto [illegible] qui [illegible] et [illegible] debetur potius ad verecundiam pudorem aliquid simile [illegible] interpres dicere potuisset

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67

Rest. Repp. 1279*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 67